

SLOVENŠČINA

POKLICNO IN STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE

Izobraževalni programi srednjega strokovnega izobraževanja

Izobraževalni programi srednjega strokovnega izobraževanja s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

Izobraževalni programi srednjega strokovnega izobraževanja z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

Izobraževalni programi srednjega strokovnega izobraževanja za dvojezično izvajanje na narodno mešanem območju Prekmurja

Prilagojeni izobraževalni programi z enakovrednim izobrazbenim standardom

KATALOG ZNANJ

IME PREDMETA: slovenščina

484 ur

PRIPRAVILA PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA V SESTAVI:

dr. Špela Bregač, ZRSŠ, dr. Kozma Ahačič, ZRC SAZU, dr. Anja Benko, ZRSŠ, mag. Mateja Jankovič Čurič, OŠ Artiče, Vanja Jesenek, OŠ Sladki Vrh, dr. Andraž Jež, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Vanja Kavčnik Kolar, ZRSŠ, Valentina Kobal, Šolski center Nova Gorica, OE Biotehniška šola Šempeter pri Gorici, Maja Kosmač Zamuda, ZRSŠ, mag. Tatjana Lotrič Komac, OŠ Naklo, Matija Martinec, OŠ Brinje Grosuplje, Drago Meglič, Gimnazija Murska Sobota, Ljiljana Mićović Struger, ZRSŠ, mag. Marta Novak, ZRSŠ, dr. Nina Novak, ZRSŠ, Nina Papež, Gimnazija Kočevje, Vladimir Pirc, ZRSŠ, mag. Mirjam Podsedenshek, ZRSŠ, Neža Ritlop, OŠ Turnišče, mag. Gordana Rodinger, OŠ Pesnica, mag. Mojca Saksida, OŠ Lucijana Bratkoviča Bratuša Renče, dr. Igor Saksida, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, dr. Sonja Starc, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, Marjeta Stegel, ZRSŠ, dr. Matej Šekli, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Tina Žagar Pernar, OŠ Naklo, dr. Alenka Žbogar, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, dr. Marija Žveglič, ZRSŠ, Andreja Sever, ZRSŠ, Laura Brataševac, Srednja šola Veno Pilon Ajdovščina, Martina Holešek, Osnovna šola Tončke Čec, Trbovlje, mag. Karlina Koželj, Srednja šola za gostinstvo in turizem Celje, dr. Božidara Krakar Vogel, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, dr. Tomislav Virk, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

JEZIKOVNI PREGLED: Valentin Logar

OBLIKOVANJE: neAGENCIJA, digitalne preobrazbe, Katja Pirc, s. p.

IZDALA: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Zavod RS za šolstvo

ZA MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE: dr. Vinko Logaj

ZA ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO: Jasna Rojc

Ljubljana, 2025

SPLETNA IZDAJA

DOSTOPNO NA POVEZAVI:

https://portal.mss.edus.si/msswww/datoteke/katalogi_znanja/2026/kz-slovenscina-ssi.pdf

CIP

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI](https://cobiss.si)-ID [242201603](https://cobiss.si)

ISBN 978-961-03-0947-5 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

BESEDILO O SEJI SS

Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje je na svoji 210. seji, dne 21. 3. 2025 določil Katalog znanj Slovenščina za izobraževalni program srednjega strokovnega izobraževanja.

PRIZNANJE AVTORSTVA – NEKOMERCIALNO – DELJENJE POD ENAKIMI POGOJI

Prenova izobraževalnih programov s prenovo ključnih programskih dokumentov (kurikuluma za vrtce, učnih načrtov ter katalogov znanj)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

KAKO SE ZNAJTI?

TIPIČNE STRANI

V dokumentu je za dijakinje in dijake, učiteljice in učitelje ipd. uporabljena moška slovnična oblika, ki velja enakovredno za oba spola.

Tema sporoča vsebinski okvir ali okvir predmetnospecifičnih zmožnosti, povezanih s cilji oz. skupinami ciljev: teme so predmetno specifične in lahko vključujejo vsebinske sklope in dejavnosti ter razvijajo veščine, zmožnosti in koncepte, ki naj bi jih dijaki izgrajevali in razvijali v procesu učenja.

Vrsta teme:

Obvezno

Izbirno

Maturitetno

Opis teme zajema ključne poudarke oz. koncepte kot okvir skupinam ciljev.

Dodatna pojasnila za temo lahko vsebujejo razlago o zasnovi teme, usmeritve in/ali navodila, ki se nanašajo na vsebino, vrsto teme, členitev teme, poimenovanje, trajanje, dejavnosti, izvedbo aktivnosti, učne pripomočke ... oz. karkoli, kar je pomembno za to temo.

IME TEME

OBVEZNO

OPIS TEME

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi duciist estrunda volorest, sandeni maximin uscillab il magnam quiam quo con explacc ullaccum alisi quidell igendam, in repta doluptur volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaiozem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi ilisqui ipidel escim reprat.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exceseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes dersped moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quuntemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari velent voluptu rempor a de omnimax impellu ptatiaecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspelitem lam alit re, omnis ab il mo dolupti conmihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspis dit eaquasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatia qui aperorum qui ut re perumquaeped quame moditatum ipient veligna tessint iaessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiam aut quodips usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusciisita dolorrum volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

8 Nižje poklicno izobraževanje | Slovenščina

Številka strani,
program izobraževanja,
predmet

Z oznako **SC** so označeni ključni cilji posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na preglednico s skupnimi cilji.

Z oznako **O** so označeni obvezni cilji.

Z ležečim tiskom in oznako **I** so označeni izbirni cilji.

S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

Z ležečim besedilom so označeni izbirni standardi oz. standardi znanja, ki izhajajo iz izbirnih ciljev.

Dodatne pisave in oznake pri standardih so opredeljene v obvezujočih navodilih za učitelja (npr. podčrtani, M, PTI itd.)

IME SKUPINE CILJEV

CILJI

- O:** Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
I: *Que ommodic aboribust, tesequae nimaionseni arum audit minusda dolum, si venimil itatat. Estinve litatem ut adit quid qui.* **SC** (2.2.2.1)
I: *Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reiunt et omnis nobit vero excepel in nimagnam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solos dolorum, quidit ad qui dolorerun.*
O: Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **SC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak

- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorum quasimus mo mi.
- Ilillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repelliam.
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
- Ut fuga. Nemperum fuga.**
- Ma vellaut quiatio rporore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
- Omnim ut doluptur, quam consequi.
- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorum quasimus mo mi.*
- Ilillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repelliam.*
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
- Ut fuga. Nemperum fuga.*

TERMINI:

☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint
☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	

9 Nižje poklicno izobraževanje | Slovenščina

27. 2. 2025 /// 15:45

Pojmi, ki jih dijak mora poznati oz. razumeti (in/ali znati smiselno uporabljati), lahko pa so navedeni tudi priporočeni pojmi. Nabor (strokovnih) terminov zaokrožuje in dopolnjuje posamezno temo, predstavlja pa informacijo učitelju pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela. Namenjen je navedbi terminologije, ki jo na področju določene teme v določenem obdobju izobraževalne vertikalne usvojijo dijaki.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

Viri in literatura,
ki so vključeni v
posamezno temo.

NASLOV TEME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaboreet quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nibh elementum consectetur.

NASLOV SKUPINE CILJEV

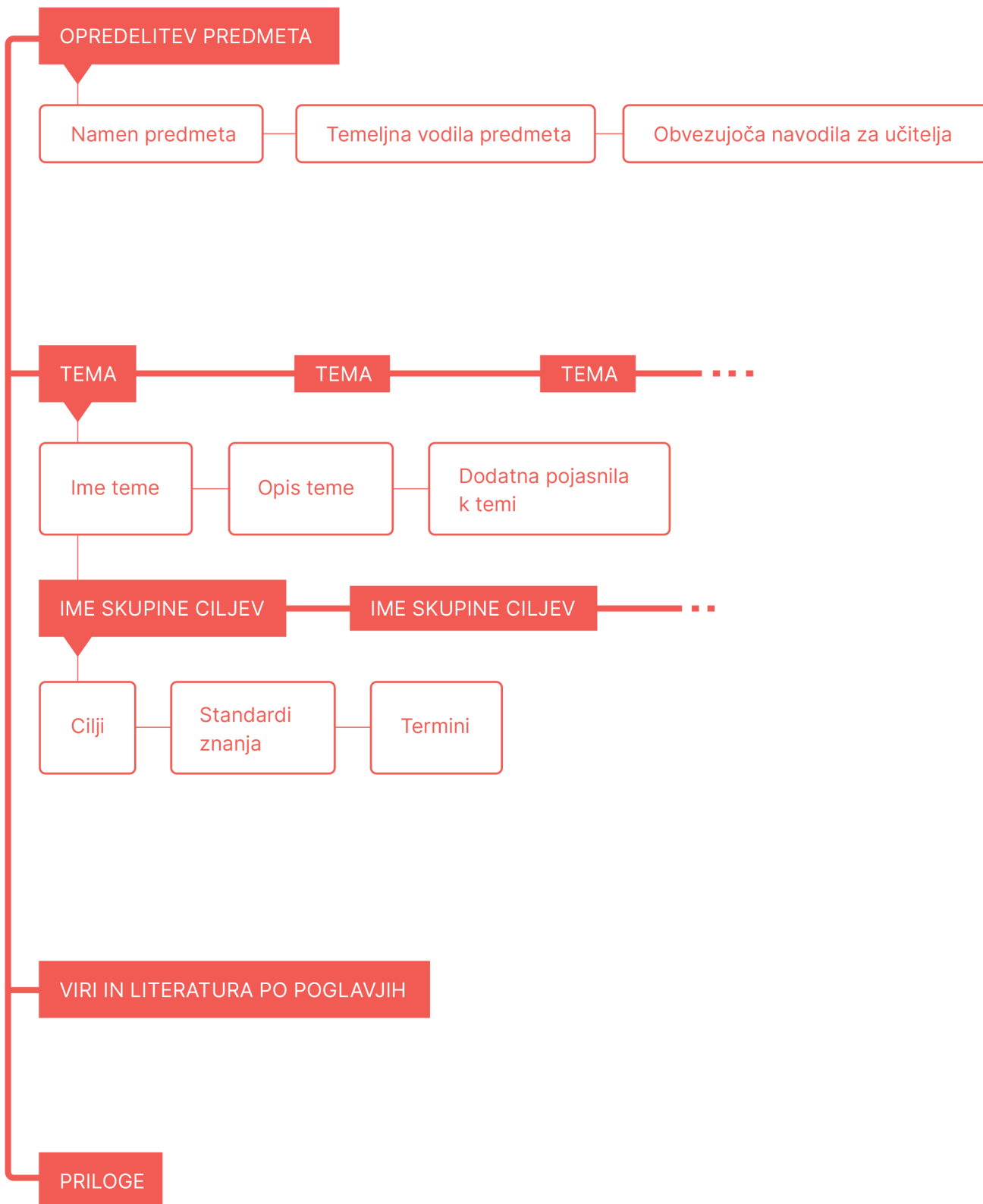
- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redaktion, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

Viri in literatura, ki so vključeni
v posamezno skupino ciljev.

Hiperpovezava
do zunanjega vira

KAKO SE ZNAJTI?

STRUKTURA KATALOGA ZNANJ

KAZALO

OPREDELITEV PREDMETA..... 10

Namen predmeta..... 10

Temeljna vodila predmeta 11

Obvezujoča navodila za učitelje 11

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA..... 13

SPORAZUMEVANJE IN BESEDILO 14

Razvijanje bralne pismenosti 16

Besedilo, besedilne vrste, besedilne skupine 17

Besediloslovje ter sprejemanje, razumevanje in tvorjenje neumetnostnih besedil 18

SLOVENSKI JEZIK V PROSTORU, DRUŽBI IN ČASU 20

Slovenski jezikovni prostor 20

Slovenski jezik v družbi 22

Jezikovne zvrsti..... 23

Zgodovina slovenskega jezika..... 24

JEZIKOVNI SISTEM IN NJEGOVA VLOGA 25

Jezikovne ravnine in univerzalnost jezikovnega sistema 26

Glasoslovje 27

Besedoslovje 28

Besedotvorje 29

Oblikoslovje 30

Skladnja 31

PRAVOPIS IN PRAVOREČJE 33

Pravopis..... 33

Pravorečje 35

SLOVENŠČINA V DIGITALNI DOBI 36

Oblikovanje in razvijanje zavesti o slovenščini v digitalni dobi..... 37

Jezikovne tehnologije, orodja, viri in priročniki..... 39

MOTIVACIJSKO BRANJE..... 40

Motivacijsko branje neumetnostnih besedil 44

Motivacijsko branje književnih besedil . 46

KNJIŽEVNOST KOT BESEDNA UMETNOST V PROSTORU IN ČASU..... 47

V prostoru in času 57

Stare neevropske književnosti in antika 58

Srednji vek..... 59

Od renesanse do baroka 60

Klasicizem in razsvetljenstvo..... 61

Predromantika in romantika 62

Realizem in naturalizem..... 63

Slovenska in evropska moderna 64

Slovenska in evropska književnost v prvi polovici 20. stoletja..... 65

Slovenska in evropska književnost v drugi polovici 20. stoletja..... 66

SLOVENSKA SLOVSTVENA FOLKLORA 67

Umetnost govornega in pétega jezika 68

V prostoru in času 69

Odzivi 70

ODZIVI NA KNJIŽEVNA BESEDILA 71

Kritično branje 72

(Po)ustvarjanje 73

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH 74

Sporazumevanje in besedilo 74

Slovenski jezik v prostoru, družbi in času 74

SLOVENSKI JEZIK V DRUŽBI 74

JEZIKOVNE ZVRSTI..... 75

ZGODOVINA SLOVENSKEGA JEZIKA 75

Jezikovni sistem in njegova vloga 75

BESEDOSLOVJE 76

BESEDOTVORJE 76

SKLADNJA 76

Pravopis in pravorečje 76

PRAVOPIS 76

PRAVOREČJE 76

Slovenščina v digitalni dobi	77
OBLIKOVANJE IN RAZVIJANJE ZAVESTI O SLOVENŠČINI V DIGITALNI DOBI	77
Motivacijsko branje.....	77
MOTIVACIJSKO BRANJE NEUMETNOSTNIH BESEDIL	77
Književnost kot besedna umetnost v prostoru in času.....	77
STARE NEEVROPSKE KNJIŽEVNOSTI IN ANTIKA.....	77
Slovenska slovstvena folklor	78
UMETNOST GOVORJENEGA IN PÉTEGA JEZIKA.....	78
ODZIVI.....	78
Odzivi na književna besedila	78
KRITIČNO BRANJE.....	78
(PO)USTVARJANJE.....	78
PRILOGE	80

OPREDELITEV PREDMETA

NAMEN PREDMETA

V predmetniku srednjega strokovnega izobraževanja je predmetu slovenščina namenjenih 484 ur, od tega polovica ur pouku jezika in polovica pouku književnosti, pri čemer pouk jezika in pouk književnosti ne potekata ločeno, pač pa se prepletata.

Katalog znanj za predmet slovenščina je dokument, s katerim so povezane vse ravni izobraževanja; od osnovne šole do zaključka srednje šole. Vsi dokumenti (učni načrt za osnovno šolo ter katalogi znanj za srednje poklicno in strokovno izobraževanje) sestavljajo celoto in se zato berejo spiralno, so povezani in se nadgrajujejo.

Slovenščina je prvi oz. materni jezik dijakov, drugi jezik, jezik okolja na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, kjer je uradni jezik tudi italijanščina ali madžarščina. Je ključni splošnoizobraževalni predmet, podlaga za sporazumevanje, za vsakršno učenje v slovenskem jeziku izraženih vsebin.

Dijaki se usposabljaajo za učinkovito govorno in pisno sporazumevanje v slovenskem jeziku tako, da nadgradijo znanje o jezikovnem sistemu knjižnega jezika, razvijajo zavest o svoji jezikovni zmožnosti, o pomenu materinščine, slovenščini kot državnem in uradnem jeziku v Republiki Sloveniji, njenem položaju v svetu, njeni umeščenosti v čas in prostor, njeni izrazni razvitosti na vseh področjih javnega in zasebnega življenja in o njenem delovanju v digitalnem okolju.

Namen predmeta je tudi razvijanje jezikovne zavesti o pomenu jezikovnega znanja slovenščine ter spoznavanje lastne in narodne jezikovno-kulturne identitete. V ospredju je ozaveščanje aktivne vloge dijaka kot uporabnika jezika v procesu sporazumevanja, s katerim lahko dijak izraža misli, občutke in stališča, utemeljuje svoja stališča, razvija ustvarjalnost in kritično mišljenje ter tako vpliva na svoje življenje in družbo okoli sebe, se učinkovito sooča in odziva na globalna vprašanja in izzive ter vzpostavlja in vzdržuje medkulturni dialog. Pri tem ima veliko vlogo tudi razvijanje zavedanja o pomembnosti branja neumetnostnih in književnih besedil in krepitev njegove pozitivne bralne samopodobe.

TEMELJNA VODILA PREDMETA

Namen predmeta se uresničuje z jezikovnim in književnim poukom v okviru receptivnih in produktivnih sporazumevalnih dejavnosti (v naravnem in digitalnem okolju) s posebnim ozirom na uporabnosti pridobljenih spoznanj za strokovno področje.

Cilji so zasnovani tako, da sistematično nadgrajujejo in poglobljajo celostno jezikovno znanje dijakov pri slovenščini, tudi v povezavi z razvijanjem poklicnih in splošnih kompetenc, ter tako postavljajo temelje za vseživljenjsko učenje, kakovostno vključevanje v poklic, strpnejše in kultivirano sobivanje z drugimi, tvorno družbeno udejstvovanje, nadaljevanje izobraževanja ter razumevanje književnosti kot umetnosti in jezika kot temelja narodne identitete.

Namen jezikovnega pouka je razvijanje besedilnih in komunikacijskih spretnosti ter skladno s tem tudi ozaveščanje vloge jezikovnosistemskega znanja slovenskega jezika v procesu sporazumevanja (tj. sprejemanja, razumevanja, tvorjenja in vrednotenja besedil). Poleg tega se dijak uči tudi aktivno in odgovorno pridobivati informacije iz tiskanih in digitalnih medijev ter spoznava etične vidike njihove uporabe. Takšno znanje je bistvena prvina (kritične) sporazumevalne zmožnosti in temeljni pogoj za uspešno reševanje problemov na višjih kognitivnih ravneh.

Namen pouka književnosti je razvijanje recepcijske zmožnosti doživljanja, razumevanja, vrednotenja književnih besedil ob spodbujanju kritičnega in (po)ustvarjalnega odziva o in ob književnem besedilu. Dijak spoznava književnost kot ustvarjalno jezikovno dejavnost. Branje in spoznavanje slovenske književnosti dijaku omogoča pridobivanje književnega znanja, književne kulture in kulturne identitete, branje književnih besedil svetovne književnosti pa razvijanje kulturne kompetence in medkulturnega razumevanja. Dijaka se spodbuja k literarnemu in estetskemu branju književnih besedil, da bi se razvil v vseživljenjskega bralca in ljubitelja umetnosti besede.

OBVEZUJOČA NAVODILA ZA UČITELJE

Cilji predmeta se uresničujejo s poslušanjem, branjem, govorjenjem in pisanjem o in ob besedilih; pri tem je približno 50 odstotkov ur namenjenih jezikovnemu pouku, približno 50 odstotkov ur pa pouku književnosti. Učitelj naj pouk načrtuje tako, da dijaki ob prepletanju tem obeh področij (jezika in književnosti) in ob osmišljenem vključevanju poklicnih kompetenc dejavno izgrajujejo celostno jezikovno znanje pri delu z besedili, razvijajo bralno kulturo in krepijo bralno samozavest. Pouk naj se izvaja tudi medpredmetno ter skladno z načeli diferenciacije in individualizacije.

Pojasnilo zapisov in oznak:

» Z oznako O so označeni obvezni cilji.

- » Z ležečim tiskom in oznako I so označeni *izbirni cilji, izbirni standardi znanja* pa samo z ležečim tiskom.
- » Z oznako SC so označeni ključni cilji iz posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na plakate o skupnih ciljih.
- » S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

SPORAZUMEVANJE IN BESEDILO

OBVEZNO

OPIS TEME

V okviru teme *Sporazumevanje in besedilo*, ki je ključna za dober pouk slovenskega jezika, dijak uzavešča in nadgrajuje znanje s področja besedilnih vrst (ki jih je spoznal v osnovnošolskem izobraževanju), besedilnih skupin, besediloslovja ter sprejemanja, razumevanja in tvorjenja neumetnostnih besedil nasploh. Pri tem utrjuje in nadgrajuje značilnosti ustreznega in uspešnega sporazumevanja ter tako razvija svojo (kritično) sporazumevalno zmožnost, v povezavi z njo pa tudi besediloslovno, metajezikovno, skladijsko, oblikoslovno in besedoslovno zmožnost.

Obravnava neumetnostnih besedil naj se navezuje na vse predmete v šoli (npr. kot medpredmetno povezovanje), kjer je to mogoče, besedila naj bodo povezana tudi s poklicnim področjem, za katerega se dijak izobražuje.

Izbira neumetnostnih besedil naj bo vezana tudi na področja skupnih ciljev, saj ta podpirajo dijaka pri pridobivanju znanja ter razvijanju spretnosti in stališč za samostojno, odgovorno, ustvarjalno, inovativno in humano delovanje v družbi prihodnosti. Veliko priložnosti za obravnavo pri pouku ponuja področje trajnostnega razvoja, ki se lahko obravnava znotraj vseh predmetov in medpredmetno tako, da učitelj v pouk vključuje naslednje teme: podnebne spremembe, varstvo okolja in narave, pomen biodiverzitete, smotrna poraba energetskih virov, trajnostna proizvodnja in potrošnja, družbene neenakosti, migracije in integracija, mobilnost ter razvoj mest in prometa, medgeneracijska (ne)solidarnost, zdrav način življenja in dobro počutje, trajnostno kmetijstvo in hrana, demokracija in človekove pravice, kulturna raznolikost, strpnost in inkluzija, družbena (ne)pravičnost, moralni odnos do živali in okolja ipd. Tako aktualizira jezikovni pouk in dijaku omogoča razvijanje (kritične) sporazumevalne zmožnosti.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Tema se povezuje s temama *Slovenščina v digitalnem okolju* ter *Jezikovni sistem in njegova vloga* v tem katalogu znanja. Pri načrtovanju pouka naj učitelj upošteva predznanje, ki ga je dijak pridobil v osnovni šoli.

Dijak naj ob primerih besedil spozna, da so besedilne vrste, ki se jih uči pri pouku, predvsem orientacija za čim bolj ustrezno tvorjenje besedil v vsakdanjem življenju. Spozna naj tudi, da se z elektronsko komunikacijo iz dneva v dan spreminjajo tudi nekatere značilnosti besedilnih vrst in da se mora temu sproti prilagajati, zato naj razume svoje poznavanje besedilnih vrst bolj kot pripomoček za lažje in učinkovitejše sporazumevanje, ne pa kot obvezni predpis.

I. OBVEZNE BESEDILNE VRSTE

Dijak sprejema, razčlenjuje, izkazuje razumevanje in kritično vrednoti spodaj navedene besedilne vrste (med njimi so tudi besedilne vrste, ki so povezane s stroko/poklicem). Značilnosti vsake besedilne vrste se ne uči izolirano, prav tako ne doživlja vsake besedilne vrste ločeno od drugih, ampak jih postopoma povezuje v besedilne skupine:

- » » S področja opisa in opisovanja so to življenjepis v različnih oblikah, opis kraja, poklica, športa, predmeta, postopka (navodilo za strokovno delo, navodilo za uporabo ipd.).
- » » S področja argumentacije so to oglaševalska besedila, predstavitev dogodka in svojega mnenja o njem, komentarji (ocene, kritike).
- » » S področja razlaganja sta razlaga in definicija pojma (tudi terminologije s strokovnega področja).
- » » S področja pripovedovanja so to različne vrste pripovedi (realne, fantazijske, o doživetjih, o življenju osebe, o dogodku).
- » » Dijak prepozna razliko med opisom osebe, oznako osebe in pripovedjo o življenju osebe.
- » » S področja medijskih besedil so to novica, vremenska napoved, intervju (s strokovnjakom).
- » » S področja uradovnih besedil so to obrazci in sezname različnih vrst.
- » » Dijak pozna tudi besedila, ki so hkrati dejanje: vabilo, opravičilo, prošnja, zahvala, pritožba, obvestilo, nasvet strokovnjaka (npr. s poklicnega področja).
- » » Od govorjenih besedil opravi govorni nastop (referat) ter pozna vrste pogovorov (tudi v digitalnem okolju (4.2.1.1)).

Dijak naj sprejema (bere in posluša), razčlenjuje in vrednoti tudi besedila, ki ne ustrezajo zakonitostim ene same besedilne vrste, npr.: reportaže, strokovne članke, kakovostne audio- in videoposnetke ter druge spletne vsebine, ki obravnavajo aktualne teme v poklicu (spletne seminarje/webinarje, razlagalne videoposnetke, podkaste ipd.). V ta namen naj učitelj vključuje v pouk tudi dve digitalni kompetenci s področja informacijske pismenosti:

- » brskanje, iskanje, filtriranje podatkov, informacij in drugih vsebin ((4.1.1.1)) več na povezavi HYPERLINK "<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/qdfrqn>" <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/qdfrqn>) in
- » vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin ((4.1.2.1)) več na povezavi HYPERLINK "<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/f2l5v89>" <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/f2l5v89>).

Pri načrtovanju dela s kompleksnejšimi besedili (npr. s področja trajnostnega razvoja ipd.) je ključno, da učitelj izbere ustrezna besedila, ki so prilagojena starosti, interesom in recepcijski zmožnosti dijakov, in (ko je mogoče) tudi poklicu, za katerega se dijak izobražuje. Ko je besedilo ustrezno, je dijak bolj motiviran za sprejemanje besedila. Ob tem učinkoviteje usvaja značilnosti besedilnih vrst ter razvija svojo (kritično) sporazumevalno zmožnost pri poklicnem delovanju in tudi širše.

II. IZBIRNE BESEDILNE VRSTE:

- » sožalje
 - » zapisnik
 - » anketa
 - » potopis
 - » opis živali, opis rastline, opis življenja vrstnikov ali drugih oseb
- SC (1.1.5.1) SC (3.3.3.1) SC (5.3.5.2) SC (5.2.2.1)

RAZVIJANJE BRALNE PISMENOSTI

CILJI

Dijak:

- : je motiviran za branje različnih vrst besedil (tudi neumetnostnih s strokovnega področja) in vztraja pri zahtevnejših bralnih nalogah;
SC (1.1.4.1)
- : razmišlja o pomenu pismenosti za delovanje v družbi in oblikovanje identitete;
- : samostojno povzema besedilo ter povezuje in argumentirano vrednoti informacije v različnih vrstah besedil;
- : pri tvorjenju pisnih besedil jih glede na namen in vsebino utemeljeno poveže s svojim predstavnim svetom, učenjem in poklicnimi željami;
SC (4.1.2.1)
- : vrednoti svoj napredek pri razvijanju bralne pismenosti.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

Standardi znanja niso določeni.

BESEDILO, BESEDILNE VRSTE, BESEDILNE SKUPINE

CILJI

Dijak:

🔵: dejavno in problemsko spoznava lastnosti posameznih vrst neumetnostnih besedil iz tega kataloga znanja.

🔴 (1.1.1.1 | 2.2.2.1 | 2.3.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » razvrsti besedilo glede na vrsto; pri tem uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja;
- » razčleni, tvori in ovrednoti obvezne besedilne vrste: vabilo, zahvalo, opravičilo, prijavo, pritožbo, prošnjo, intervju, predstavitev (npr. osebe v povezavi s književnostjo); življenjepis, referat, reportažo, komentar;
- » na podlagi znanih besedilnih vrst (tudi iz osnovne šole) razčleni in kritično ovrednoti tudi besedila, ki vsebujejo značilnosti več besedilnih vrst.

TERMINI

- življenjepis ◦ opis ◦ oglaševalsko besedilo ◦ predstavitev ◦ komentar ◦ razlaga
- definicija pojma ◦ pripoved ◦ medijsko besedilo ◦ (strokovno) poročilo ◦ intervju ◦ novica
- obrazec ◦ seznam ◦ nasvet ◦ reportaža ◦ raziskovalni pogovor ◦ prepričevalni pogovor
- pogajalni pogovor ◦ referat ◦ neumetnostno besedilo ◦ književno/umetnostno besedilo
- praktičnosporazumevalno besedilo ◦ strokovno besedilo ◦ poljudnoznanstveno besedilo
- uradno besedilo ◦ uradno besedilo ◦ neuradno besedilo ◦ formalno besedilo
- neformalno besedilo ◦ govorjeno besedilo ◦ zapisano besedilo ◦ objektivno besedilo
- subjektivno besedilo

BESEDILOSLOVJE TER SPREJEMANJE, RAZUMEVANJE IN TVORJENJE NEUMETNOSTNIH BESEDIL

CILJI

Dijak:

- : dejavno in problemsko spoznava besediloslovje slovenskega jezika ter njegovo vlogo pri boljšem tvorjenju in sprejemanju enogovornih in dvogovornih besedil;
- : dejavno in problemsko razvija zmožnost sprejemanja, razumevanja in tvorjenja neumetnostnih besedil (tudi večkodnih) ob upoštevanju dejavnikov sporazumevanja (vključno s poklicnimi okoliščinami in specifikami digitalnih okolij), jezikovnih in nejezikovnih kodov ter lastnosti posameznih besedilnih vrst;
SC (3.3.4.3 | 5.3.5.3)
- : kritično vrednoti informacije v različnih vrstah sprejetih neumetnostnih besedil;
- : uporablja strategije za sprejemanje in tvorjenje neumetnostnih besedil;
SC (3.1.4.2)
- : uporablja tiskane in druge informacijske vire;
SC (4.1.1.1)
- : vrednoti svojo zmožnost sprejemanja, razumevanja in tvorjenja besedil ter na podlagi povratnih informacij načrtuje, kako bi jo izboljšal.
SC (3.1.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » prepozna, poimenuje in določi dejavnike sporazumevanja; pri tem uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja;
- » prepozna in uporabi slogovne postopke (načine razvijanja teme);
- » primerja dano vrsto neumetnostnega besedila z drugimi vrstami besedil ter predstavi njihove podobnosti in razlike;
- » v neumetnostnem besedilu predstavi temo besedila, poišče ključne besede/besedne zveze in povzame bistvene podatke;
- » prepozna in razčleni jezikovne in nejezikovne znake ter predstavi njihovo součinkovanje pri ustvarjanju besedilnega pomena;
- » podatke iz sprejetega neumetnostnega besedila s poklicnega področja (ali iz več besedil) razvrsti, primerja, interpretira in kritično ovrednoti s pomočjo ustreznih strategij; v tiskanih in

- spletnih jezikovnih priročnikov/virih poišče razlago manj znanih besed (tudi strokovne terminologije);
- » prepozna vrsto in strukturo neumetnostnega besedila s poklicnega področja ter jo poveže s sporočevalčevim namenom in temo;
 - » pri tvorjenju neumetnostnih besedil uporabi prvine navezovanja in napovedovanja ter pri tem upošteva namen, naslovnika in okoliščine;
 - » pri pisnem tvorjenju neumetnostnega besedila upošteva uvod, jedro, zaključek, členitev na odstavke (smiselno glede na besedilno vrsto);
 - » na podlagi poznavanja vrst odvisnih stavkov in priredij določi pomenska razmerja med povedmi: vezalno, protivno, časovno, vzročno, posledično, pojasnjevalno, namerno, pogojno;
 - » v digitalnem okolju tvori smiselno, slogovno ustrezno in jezikovno pravilno neumetnostno besedilo s poklicnega področja;
 - » ovrednoti zanimivost, verodostojnost in aktualnost sprejetega neumetnostnega besedila s poklicnega področja ter utemelji svoje mnenje;
 - » ovrednoti razumljivost, zgradbeno ustreznost, jezikovno ustreznost in pravilnost tvorjenega besedila s poklicnega področja, utemelji svoje mnenje in predlaga izboljšave;
 - » *priredi isto besedilo za razne naslovnike in glede na različne okoliščine ter pojasni svoje priredbe.*

TERMINI

- namen besedila
- tema besedila
- dejavniki sporazumevanja: udeleženci: tvorec [/avtor/sporočevalec/pisec], prejemnik [/naslovnik], soudeleženec [/sogovorec], okoliščine: kraj (nastanka/objave), čas (nastanka/objave)
- jezikovni in nejezikovni znak/besedne in nebesedne prvine
- slogovni postopki: pripovedovanje, opisovanje, razlaganje, utemeljevanje/argumentacija
- sporočevalčev namen
- navezovanje
- napovedovanje

SLOVENSKI JEZIK V PROSTORU, DRUŽBI IN ČASU

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijak uzavešča značilnosti slovenskega jezikovnega prostora, zavest o prvem jeziku v večjezični družbi, spoznava jezikovne zvrsti in okoliščine za njihovo rabo ter zgodovino slovenskega jezika. Razvija in krepi svojo jezikovno, narodno in državljansko zavest ter spoštovanje in naklonjenost do drugih jezikov in narodov ter medkulturno zmožnost. Z razumevanjem izrazne in ustvarjalne enakovrednosti slovenščine v družbi evropskih jezikov razvija tudi pomembne sestavine socialne zmožnosti.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Tematika predstavlja nadgradnjo znanja iz osnovne šole in srednjega poklicnega izobraževanja, zato naj bo pouk problemski. Dijak razvija jasno predstavo o razmerjih med jeziki ter o vlogi prvega jezika in tujih jezikov, ve, da je slovenščina lahko tudi drugi ali tuji jezik, in to tudi upošteva v vsakdanjem življenju. Besedila, ki jih dijak sprejema, naj bodo aktualna in povezana tudi s poklicnim področjem izobraževanja. Ta tema se povezuje s temama *Sporazumevanje in besedilo* ter *Književnost kot besedna umetnost v prostoru in času*.

SLOVENSKI JEZIKOVNI PROSTOR

CILJI

Dijak:

○: problemsko spoznava značilnosti slovenskega jezikovnega prostora.

SC (1.2.3.2 | 1.2.5.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » predstavi prostorsko umeščenost slovenskega jezika, kje vse se govori in kateri jeziki ga obkrožajo;
- » predstavi vlogo madžarščine v delu Prekmurja in italijanščine v delu slovenske Istre;
- » predstavi vlogo slovenščine po svetu;
- » predstavi vlogo drugih jezikov v Republiki Sloveniji, tudi jezikov priseljencev.

SLOVENSKI JEZIK V DRUŽBI

CILJI

Dijak:

🟢: razvija zavest o slovenskem jeziku v družbi in jezikih v družbi nasploh.

🔴 (3.3.1.2 | 3.3.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » določi, katero vlogo in status ima (lahko) slovenščina v Republiki Sloveniji in slovenskem zamejstvu, Evropski uniji in izseljenstvu;
- » utemelji pomen rabe slovenščine v vsakdanjem in poklicnem življenju;
- » predstavi vlogo nebesednega jezika ob besednem jeziku pri (svojem) sporazumevanju.

TERMINI

- prvi, drugi, tuji jezik
- jezik kot sredstvo za sporazumevanje
- besedni jezik
- nebesedni jezik in njegova vloga
- slovenščina v Republiki Sloveniji: kot prvi/materni jezik, jezik okolja, državni jezik, uradni jezik
- slovenščina v slovenskem zamejstvu: kot prvi/materni jezik, jezik okolja, uradni jezik

JEZIKOVNE ZVRSTI

CILJI

Dijak:

🔵: nadgrajuje znanje o jezikovnih zvrsteh, njihovih značilnostih ter okoliščinah za njihovo rabo.

🔴^{SC} (1.1.5.1 | 2.2.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» razloži delitev jezikovnih zvrsti in pred tvorbo besedila izbere najustreznejšo zvrst glede na dane okoliščine;

» poimenuje značilnosti slenga in žargona in ju ponazori s primeri;

» kritično presodi ustreznost lastne rabe jezikovnih zvrsti glede na (dane) okoliščine. 🔴^{SC} (3.3.3.1)

TERMINI

◦ knjižni jezik ◦ pogovorni jezik ◦ narečje ◦ sleng ◦ žargon

ZGODOVINA SLOVENSKEGA JEZIKA

CILJI

Dijak:

- 🟡: spoznava osnovne jezikovne družine v Evropi in njihove pomembnejše jezike;
- 🟡: spoznava razvoj slovenščine od praslovanščine do sodobne slovenščine.
- 🔴 (1.3.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **sintetično predstavi zgodovino slovenskega jezika**; vanjo umesti tudi znanje o avtorjih iz zgodovine književnosti;
- » **našteje osnovne jezikovne družine v Evropi in njihove značilne predstavnike**;
- » **pozna najpomembnejše pisave/načine zapisovanja glasov (bohoričico in gajico) ter pomen slovnice, slovarjev in pravopisov**.

TERMINI

- bohoričica ◦ gajica ◦ jezikovno obdobje ◦ jezikovne družine v Evropi (satemska in kentumska skupina indoevropskih jezikov),

JEZIKOVNI SISTEM IN NJEGOVA VLOGA

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijak natančneje in z vidika celostne obravnave spozna vse ravnine slovenskega jezikovnega sistema ter pridobi metajezikovno znanje kot temelj za boljšo (kritično) sporazumevalno zmožnost in v povezavi z njo glasoslovno, pravopisno, pravorečno zmožnost pri glasoslovju, poimenovalno (besedoslovno) zmožnost pri besedoslovju, besedotvorno, pravopisno in glasoslovno zmožnost pri besedotvorju, oblikoslovno, besedoslovno, pravopisno in glasoslovno zmožnost pri oblikoslovju in skladenjsko, besedoslovno, besediloslovno, pravopisno, glasoslovno pri skladnji. Tako dijak krepi tudi svojo jezikovno samozavest.

Opis jezikovnega sistema temelji na oblikoslovno-pomenoslovni delitvi besednih vrst, kot je opisana v trenutni šolski slovnici dr. Kozme Ahačiča. Ta opis se v nekaterih podrobnostih razlikuje od opisa na podlagi skladenjske delitve besednih vrst, na kar moramo biti pozorni pri oblikovanju vaj ali uporabi različnih starejših priročnikov. Gre za majhne spremembe, usmerjene k poenostavitvi razumevanja slovničnih kategorij, npr.: manj zaimkov in sklanjatev, preprostejše določanje stavčnih členov, upoštevanje mejnih primerov med predmetom in prislovnim določilom, združitev sklepalnega in posledičnega priredja v eno samo (tj. v posledično priredje), odprava nekaterih izrazov (npr. naslonska, navezna, naglasna oblika zaimkov, občna imena in drugih).

Cilji, standardi znanja in vsebine se pri tej temi spiralno nadgrajujejo iz osnovne šole, dijaki znanje utrjujejo in poglobljeno spoznavajo vsebine. Naravnani so v uporabnost pridobljenih spoznanj tako pri poklicnem delovanju kot tudi pri nadaljevanju izobraževanja in v vsakdanjem življenju.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Usvajanje jezikovnega sistema naj poteka predvsem z zavedanjem, da gre pri tem za usvajanje oziroma uzaveščanje modelov, ki dijaku pomagajo k boljšemu sprejemanju, razumevanju in tvorjenju besedil v slovenščini, medpredmetno pa tudi k boljšemu sprejemanju in tvorjenju besedil v tujih jezikih. To znanje naj zato dijak povezuje tudi z vsemi (tudi književnimi) temami v tem katalogu znanja in s katalogi znanja drugih predmetov, npr. s poukom tujih jezikov idr.

Dijak naj znanje s področja jezikovnih ravnin razvija dejavno (tj. ob sprejemanju in tvorjenju besedil); besedila naj bodo vezana tudi na poklicno področje, kjer je po avtonomni presoji

učitelja to smiselno. Teoretično znanje mora biti usmerjeno v praktično rabo ob besedilih raznih vrst (kjer je le možno, se učenju definicij na pamet raje izognemo).

Vloga jezikovnosistemskega znanja na višjih taksonomskih ravneh znanja je v problemski obravnavi jezikovnih pojavov, tj. v poznavanju možnosti za čim večjo slogovno raznovrstnost besedila (pretvorbe) ter v pridobivanju jezikovnih spretnosti za tvorjenje tudi zapletenih besedil oz. besedil, ki ne ustrezajo zakonitostim ene same besedilne vrste v novih oz. nepričakovanih sporazumevalnih okoliščinah. **SC** (1.1.1.1) **SC** (1.1.2.1) **SC** (1.1.3.1)

JEZIKOVNE RAVNINE IN UNIVERZALNOST JEZIKOVNEGA SISTEMA

CILJI

Dijak:

O: dopolnjuje in nadgrajuje svoje poznavanje jezikovnih ravnin iz osnovne šole in ob tem povezuje svoje poznavanje jezikovnega sistema in njegove vloge v logično zaokroženo celoto.

SC (1.1.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» po opazovanju besedila, povedi, stavka in besede predstavi svoje ugotovitve z vidika različnih jezikovnih ravnin.

TERMINI

- jezikovna ravnina ◦ jezikovni sistem ◦ glasoslovje ◦ besedotvorje ◦ besedoslovje
- oblikoslovje ◦ skladnja ◦ besediloslovje

GLASOSLOVJE

CILJI

Dijak:

- ◉: dejavno in problemsko spoznava glasoslovje slovenskega jezika.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opiše knjižno izreko besed, tudi v primerjavi z neknjižnim izgovorom; pri tem uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja;
- » izgovori besedo na podlagi glasoslovno ustreznega zapisa (tudi v povezavi s književnimi besedili);
- » v povedi/zvezi povedi/besedilu najde s strokovnim izrazom poimenovano jezikovno prvino in utemelji svoj odgovor;
- » glasove zapiše pravopisno ustrezno.

TERMINI

- mesto izgovora ◦ ozki e ◦ ozki o ◦ široki e ◦ široki o ◦ polglasnik ◦ neobstojni polglasnik
- zvočnik ◦ nezvočnik ◦ zveneči ◦ nezveneči ◦ naglas ◦ naglašeni samoglasnik
- nenaglašeni samoglasnik ◦ breznaglasnica ◦ enonaglasnica ◦ večnaglasnica ◦ naglasno znamenje ◦ ostrivec ◦ krativec ◦ strešica

BESEDOSLOVJE

CILJI

Dijak:

- : dejavno in problemsko spoznava besedoslovje slovenskega jezika;
- : uporablja jezikovne portale ter spoznava knjižne jezikovne priročnike.
- SC (4.1.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » izbere besedilu in okoliščinam ustrezne besede;
- » razloži pomen besede in besedne zveze iz prebranega/poslušanega besedila in jih uporabi v novih povedih;
- » predstavi pomene dane večpomenske besede in jih ponazori v povedih;
- » dani besedi najde sopomenko, protipomenko, nadpomenko, podpomenko, besede iz iste besedne družine in iz istega tematskega polja;
- » zamenja prevzeto besedo z domačo ustreznico in obratno ter ovrednoti vlogo domače in prevzete besede;
- » razloži stalno besedno zvezo, frazem in ju uporabi v besedilu;
- » v povedi/zvezi povedi/besedilu najde s strokovnim izrazom poimenovano jezikovno prvino;
- » strokovne izraze iz tega kataloga znanja ponazori s svojim zgledom;
- » izbere in uporabi ustrezne spletne in knjižne jezikovne priročnike ter pojasni njihovo zgradbo in vlogo;
- » najde informacije v knjižnem ali spletnem slovarskem sestavku ter prepozna slovarsko oznako (kvalifikator).

TERMINI

- besedna družina ○ pomensko polje ○ enopomenka ○ večpomenka ○ sopomenka
- protipomenka ○ nadpomenka ○ podpomenka ○ stalna besedna zveza ○ frazem ○ pregovor
- etimologija ○ slovnica ○ slovar ○ slovarski sestavek ○ kvalifikator ○ splošni slovar
- frazeološki slovar ○ terminološki slovar ○ tematsko polje

BESEDOTVORJE

CILJI

Dijak:

o: dejavno in problemsko spoznava besedotvorje slovenskega jezika.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » tvorjenko pravilno zapiše (tudi skupaj, narazen in z vezajem) ter naglasi;
- » v povedi/zvezi povedi/besedilu najde s strokovnim izrazom poimenovano jezikovno prvino in utemelji svoj odgovor;
- » strokovne izraze iz tega kataloga znanja ponazori s svojim zgledom;
- » v besedilu nadomesti (opisne) besedne zveze in stavke s tvorjenkami ter obratno.

TERMINI

- o tvorjenka o netvorjenka o besedotvorno obrazilo o izpeljanka o sestavljenka o zloženka
- o sklop

OBLIKOSLOVJE

CILJI

Dijak:

O: dejavno in problemsko spoznava oblikoslovje slovenskega jezika ter s tem razvija zmožnost razumevanja in tvorjenja besedila.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **besedam iz povedi/besedila določi besedno vrsto** in oblikovne lastnosti; pri tem uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja;
- » **besedne vrste uporabi v novih povedih in v novih skladenjskih okoliščinah;**
- » **tvori oblikoslovno pravilna besedila: pri tvorjenju besedil uporabi** in poimenuje kot povezovalce nadrednega in podrednega stavka **veznike, oziralne in vprašalne zaimke, prislove in členke.**

TERMINI

- besedne vrste ◦ pregibne besedne vrste ◦ nepregibne besedne vrste ◦ samostalnik
- pridevnik ◦ števnik ◦ zaimek ◦ glagol ◦ prislov ◦ členek ◦ predlog ◦ veznik ◦ medmet
- osnova ◦ končnica ◦ sklanjanje ◦ spreganje ◦ sklanjatev ◦ spregatev ◦ spol ◦ sklon
- število ◦ dovršni glagol ◦ nedovršni glagol ◦ oseba ◦ število ◦ čas ◦ naklon ◦ povednik
- velelnik ◦ pogojnik ◦ moška sklanjatev ◦ 1. ženska sklanjatev ◦ 2. ženska sklanjatev
- srednja sklanjatev ◦ nesklonljivi samostalniki ◦ edninski samostalnik ◦ množinski samostalnik
- lastnostni pridevnik ◦ stopnjevanje ◦ osnovnik ◦ primernik ◦ presežnik
- opisno stopnjevanje ◦ stopnjevanje z obrazili ◦ glavni števnik ◦ vrstilni števnik
- samostalniški zaimek ◦ pridevniški zaimek ◦ osebni zaimek ◦ povratni osebni zaimek
- oziralni zaimek ◦ vprašalni zaimek ◦ nedoločni zaimek ◦ deležnik kot pridevnik ali del
- glagolske oblike (samo v rabi) ◦ deležje (samo v rabi) ◦ krajevni prislov ◦ časovni prislov
- načinovni prislov ◦ vrstni pridevnik ◦ svojilni pridevnik ◦ svojilni zaimek ◦ povratni svojilni zaimek
- kazalni zaimek ◦ kratka oblika zaimka ◦ dolga oblika zaimka ◦ namenilnik
- osebne glagolske oblike ◦ nedoločnik ◦ glagolnik kot samostalnik (samo v rabi)

SKLADNJA

CILJI

Dijak:

O: dejavno in problemsko spoznava skladnjo slovenskega jezika in pri tem razvija zmožnost sprejemanja, razumevanja in tvorjenja neumetnostnega besedila.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » poimenuje besedno zvezo;
- » opiše stavčnočlensko sestavo stavka – določi stavčne člene in dele stavčnih členov, predstavi njihovo vlogo in vprašalnico ter svoje odločitve utemelji z navajanjem njihovih funkcijskih in oblikovnih lastnosti;
- » strne večstavčno poved v enostavčno oz. razširi enostavčno poved v večstavčno;
- » izrazi dano dejanje na tvorni in trpni način, pretvori trpni stavek v tvornega oz. tvornega v trpnega;
- » poroča o prvotnem govornem dogodku na razne načine (tj. s ponavljanjem prvotnega besedila, z njegovim obnavljanjem ali s povzemanjem) in pretvori premi govor v odvisnega;
- » v povedi prepozna različne vrste stavkov;
- » določi število stavkov v večstavčni povedi, prepozna nadredni/glavni stavek in odvisni/podredni stavek ali priredni stavek, priredne stavke; določi vrsto priredja ali vrsto odvisnika; nato s simboli predstavi stavčno sestavo povedi;
- » v besedilu in v povedi prepozna stavke po vsebini (skladenjski naklon);
- » v besedilu in v povedi prepozna trdilne in nikalne stavke ter nikalnico, jih poimenuje in uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah, pri čemer jih tudi ustrezno zanika (pisanje zanikanih glagolov, tožilnik > rodilnik, raba zaimkov/prislovov pri zanikanju, večkratno zanikanje);
- » v povedi odpravi napake v rabi vejice in svoje popravke utemelji s stavčno sestavo povedi;
- » v svojih besedilih (in v besedilih drugih) prepozna skladenjske napake in neustreznosti, jih odpravi in utemelji svoje popravke;

- » (pri tvorjenju besedila) izbere različne skladenjske možnosti za ubesedovanje pomena s pretvorbami: odvisnik/podredje ↔ besedna zveza ↔ prislovno določilo ↔ priredje ↔ polstavek ↔ prilastek; premi govor ↔ odvisni govor;
- » uporabi stavčne člene v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah, zlasti pri pretvorbah in z namenom izboljševanja skladenjske raznovrstnosti besedila;
- » tvori skladenjsko pravilne povedi.

TERMINI

◦ besedna zveza ◦ podredna besedna zveza ◦ priredna besedna zveza ◦ samostalniška besedna zveza ◦ pridevniška besedna zveza ◦ prislovna besedna zveza ◦ glagolska besedna zveza ◦ stavčni člen ◦ osebek ◦ povedek ◦ predmet ◦ prilastek ◦ priredje ◦ podredje ◦ priredni stavek ◦ glavni stavek ◦ odvisni stavek ◦ podredni stavek ◦ polstavek ◦ pastavek ◦ poved ◦ skladenjski naklon ◦ pripovedni stavki ◦ vprašalni stavki ◦ vprašalnica ◦ velelni stavek ◦ želelni stavek ◦ trdilni stavek ◦ nikalni stavek ◦ nikalnica ◦ stavčna intonacija (samo v rabi) ◦ besedni red ◦ izhodišče ◦ jedro ◦ vezalno priredje ◦ stopnjevalno priredje ◦ ločno priredje ◦ protivno priredje ◦ pojasnjevalno priredje ◦ posledično priredje ◦ osebkov odvisnik ◦ predmetni odvisnik ◦ prilastkov odvisnik ◦ krajevni odvisnik ◦ časovni odvisnik ◦ načinovni odvisnik ◦ vzročni odvisnik ◦ namerni odvisnik ◦ pogojni odvisnik ◦ dopustni odvisnik ◦ tvornik ◦ trpnik ◦ premi in odvisni govor ◦ dobesedni navedek ◦ stavčni poudarek (samo v rabi) ◦ prislovno določilo ◦ prislovno določilo kraja ◦ prislovno določilo časa ◦ prislovno določilo načina ◦ prislovno določilo vzroka ◦ spremni stavek

PRAVOPIS IN PRAVOREČJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijak nadgrajuje znanje pravopisa in pravorečja slovenskega knjižnega jezika, ki ga je pridobil v osnovni šoli. S tem krepi svoje zavedanje o zakonitostih zapisanega ali govorjenega besedila in tudi samozavest ob sprejemanju, razumevanju, doživljanju, vrednotenju in tvorjenju besedil v slovenskem knjižnem jeziku za najrazličnejše življenjske potrebe in pri poklicnem delovanju.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

SC (1.1.5.1) **SC** (1.1.1.1) Dijak usvojeno pravopisno in pravorečno zmožnost praktično izkazuje v rabi in znanje nadgrajuje tako, da je težišče na postopnem, sistematičnem in osmišljenem spoznavanju, usvajanju in utrjevanju pravopisnih pravil, na samostojni uporabi pravopisnih priročnikov v knjižni, spletni obliki ter prepoznavanju in odpravljanju pravopisnih napak v svojih besedilih in v besedilih drugih.

Dijak povezuje znanje s področja pravopisa in pravorečja z vsemi (jezikovnimi in književnimi) temami v katalogu znanja in z vsebinami katalogov znanja drugih predmetov.

Učitelj naj dijakovo pravopisno zmožnost vrednoti ob različnih besedilih tako, da načrtovanje pouka smiselno poveže tudi z drugimi temami iz tega kataloga znanja (npr. s temami *Sporazumevanje in besedilo*, *Jezikovni sistem in njegova vloga*, *Odzivi na književna besedila* idr.) ter medpredmetno.

PRAVOPIS

CILJI

Dijak:

- 🟡: dejavno in problemsko nadgrajuje znanje slovenskega pravopisa;
- 🟡: pravilno zapisuje besedilo;
- 🟡: prepozna pravopisne napake v zapisu in jih odpravlja.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » tvori pravopisno pravilna besedila;
- » v povedi/zvezi povedi/besedilu odkrije pravopisne napake, jih odpravi in utemelji z navajanjem pravila;
- » navede določeno pravopisno pravilo in ga ponazori s svojim zgledom;
- » uporabi pravopisne priročnike v knjižni in spletni obliki;
- » ovrednoti pravilnost zapisa domačih in prevzetih besed;
- » pri oblikovanju besedil z računalnikom kritično uporabi urejevalnike, pregledovalnike in črkovalnike besedil.

TERMINI

- velika in mala začetnica
- ločila
- zapisovanje glasov
- krajšave
- prevzete besede in besedne zveze
- deljenje besed
- pisanje skupaj, narazen, z vezajem

PRAVOREČJE

CILJI

Dijak:

- : spoznava izreko knjižne zvrsti slovenskega jezika;
- : knjižno izreko ločuje od neknjižne (pogovorne, narečne) izreke;
- : popravlja svoje pravorečje v rabi.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » med govornim nastopanjem in med formalnim pogovorom (tudi v poklicnih okoliščinah) govori knjižno in razločno;
- » izgovori prevzete besede v skladu s pravili slovenske izreke;
- » v povedi/zvezi povedi/besedilu odkrije pravorečne napake, jih odpravi in utemelji svoje popravke tako, da uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja;
- » prepozna svojo neknjižno izreko besed in povedi, jo odpravi in utemelji svoje popravke;
- » s primeri pokaže razlike med slovensko izreko in izreko tujih jezikov.

TERMINI

- izreka

SLOVENŠČINA V DIGITALNI DOBI

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijak razvija in nadgrajuje znanja, potrebna za soočanje z jeziki v digitalni dobi. Tema je zasnovana odprto in omogoča sodoben pouk tudi ob morebitnih nepredvidenih novih jezikovnih tehnologijah.

Učitelj naj z uporabo različnih spletnih strani, aplikacij, spletnih učilnic ipd. spodbuja tudi uporabo in zavedanje pomena slovenskega jezika v spletnem okolju. Pridobljeno znanje naj uporablja v vsakdanjem življenju ter svoje zamisli in izkušnje vpleta v sooblikovanje pouka. Pomembno je, da pridobiva izkušnjo pomena in vloge slovenskega jezika v digitalnem okolju ter ga primerja z vlogami tujih jezikov, ki se jih uči.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Učitelj naj vključuje informacijsko tehnologijo za doseganje učnih ciljev vseh tem v katalogu znanja ter za razvijanje digitalne kompetentnosti. Pri tem naj mu bo v pomoč referenčni okvir *DigComp 2.2, Okvir digitalnih kompetenc za državljane, Z novimi primeri rabe, znanja, spretnosti in stališč*, ki je dosegljiv na povezavi <https://aplikacija.un.zrss.si/api/link/n0n2c3c>.

Dijak naj digitalno kompetentnost razvija predvsem v šoli pri predmetu slovenščina (npr. v računalniški učilnici) in pri samostojnem delu, lahko pa tudi v obliki medpredmetnega povezovanja. Pri pouku slovenščine naj bodo v ospredju naslednje digitalne kompetence:

- » brskanje po podatkih, iskanje in filtriranje podatkov; informacij in digitalnih vsebin;
- » vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin;
- » interakcija z uporabo digitalnih tehnologij;
- » deljenje z uporabo digitalnih tehnologij;
- » upoštevanje spletnega bontona;
- » upravljanje z digitalno identiteto;
- » razvijanje digitalnih vsebin;
- » poznavanje avtorskih pravic in licenc ter

» prepoznavanje vrzeli v obvladovanju digitalnih kompetenc in prizadevanje za njihovo izboljševanje.

Učitelj naj dijaka usmerja tudi k izgrajevanju besedilnega pomena pri večkodnih besedilih s poudarkom na tem, kako različni elementi (kot so slike, video posnetki, zvoki, interaktivni elementi) vplivajo na sprejemanje, razumevanje, interpretacijo in vrednotenje sprejetega besedila.

OBLIKOVANJE IN RAZVIJANJE ZAVESTI O SLOVENŠČINI V DIGITALNI DOBI

CILJI

Dijak:

- 🟢 bere digitalno besedilo ter dejavno prepoznava razlike med linearnim in digitalnim branjem;
- 🟢 kritično bere digitalna besedila s poklicnega področja in pri tem uporablja ustrezne strategije;
- 🟢 uporablja digitalno tehnologijo pri razvijanju (kritične) sporazumevalne zmožnosti s sprejemanjem digitalnih besedil kot podporo kritičnemu mišljenju in razvijanju ustvarjalnosti, za iskanje, zbiranje, izmenjavo, obdelavo in vrednotenje podatkov ter za (kritični) odziv na sprejeto besedilo;

SC (4.1.2.1 | 4.2.1.1 | 4.2.5.1)

- 🟢 spoznava prisotnost slovenščine v operacijskih sistemih, aplikacijah, na najrazličnejših napravah, spletnih straneh, pri pretočnih storitvah ipd. ter razmišlja o pomenu izbire slovenskega jezika pri njihovi uporabi;

SC (4.2.6.1)

I: *spoznava napredne možnosti različnih tipkovnic in s pomenom uporabe ustrezne tipkovnice za vsak jezik;*

I: *spoznava tehnološke možnosti za lažje pisanje v slovenščini na mobilnih napravah.*

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » celostno bere digitalna besedila (tudi s poklicnega področja),

- » nastavi slovenščino kot operacijski jezik v vsaki napravi in v vsakem operacijskem sistemu, ki to dopušča;
- » uporabi slovenski vmesnik na izbrani napravi;
- » izbere slovensko različico spletne strani ali programa/aplikacije;
- » izbere slovenske podnapise pri pretočnih storitvah;
- » izbere slovensko, angleško in druge tipkovnice na mobilnih napravah;
- » pri uporabi digitalnih tehnologij prilagodi svoje vedenje govornemu položaju in ga kritično ovrednoti. (4.2.5.1)

JEZIKOVNE TEHNOLOGIJE, ORODJA, VIRI IN PRIROČNIKI

CILJI

Dijak:

○: pri razvijanju (kritične) sporazumevalne zmožnosti spoznava in uporablja jezikovne tehnologije in orodja, spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira;

SC (4.3.3.1)

○: spremlja in kritično vrednoti svojo zmožnost uporabe digitalnih jezikovnih tehnologij pri razvijanju (kritične) sporazumevalne zmožnosti.

SC (4.5.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» kritično uporabi črkovalnike, pregledovalnike, prevajalnike, povzemalnike, sintetizatorje in prepoznavalnike govora, jezikovne korpuse, velike jezikovne modele in jezikovne priročnike ter predstavi njihove prednosti in pomanjkljivosti.

TERMINI

- jezikovni portal ◦ spletni slovar ◦ spletni jezikovni priročniki ◦ jezikovno orodje ◦ črkovalnik
- pregledovalnik ◦ prevajalnik ◦ povzemalnik ◦ sinteza govora ◦ razpoznavanje govora
- jezikovni korpus ◦ veliki jezikovni model

MOTIVACIJSKO BRANJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Glavni namen te teme je razvijanje pozitivnega odnosa do branja, oblikovanje bralnih navad in razmislek o bralni izkušnji (tudi ob podpori digitalne tehnologije). Pri tem dijak razmišlja tudi o pomenu bralne pismenosti za oblikovanje lastne identitete in za delovanje v družbi, pri čemer bralno pismenost razumemo zelo široko, vključno z zmožnostjo poslušanja, govorjenja in pisanja. Dijak naj ima možnost izbire bralnega gradiva glede na zanimanje, medbesedilno izkušnost in namen branja.

Pri branju književnih besedil naj bo v ospredju predvsem doživljanje prebranega, čustveno vživljanje v literarne svetove in raziskovanje novih književnih svetov. Dijak lahko glede na svoj literarni okus izbira med književnimi besedili s priporočilnega seznama ali po svoji želji, pri čemer se lahko prepusti literarnemu doživetju, uživa v branju in razvija samozaupanje v lastno zmožnost literarnega branja.

Pri branju neumetnostnih besedil naj dijak samostojno izbira raznovrstna besedila s poklicnega področja, zelo priporočljivo je, da so ta tudi v povezavi z vsebinami s področij skupnih ciljev, npr.: trajnostnega razvoja, zdravja, športa, osebne rasti ipd. Po branju naj sledi izmenjava bralne izkušnje med dijaki z uporabo digitalne tehnologije. Eno neumetnostno besedilo naj dijak v vsakem letniku prebere tudi za obvezno domače branje (v povezavi s temo *Sporazumevanje in besedilo*).

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Tema se povezuje s temami *Književnost kot besedna umetnost v prostoru in času*, *Odzivi na književna besedila*, *Sporazumevanje in besedilo* ter *Slovenščina v digitalnem okolju*.

Neumetnostna besedila: Za obvezno domače branje so primerna tista neumetnostna besedila, ki jih dijak lahko prebere samostojno in v celoti; pri tem naj uporablja priporočene bralne strategije v didaktičnih priporočilih. Napotki za izbiro besedila so pri temi *Sporazumevanje in besedilo* (priporoča se individualiziran pristop). V vsakem letniku naj dijak izbere **eno neumetnostno besedilo za obvezno domače branje**.

Književna besedila: Dijak za motivacijsko branje izbere poljubno knjigo (med predlogi s priporočilnega seznama ali po lastni izbiri). Pomembno je, da je dijakom omogočena pozitivna bralna izkušnja, zato lahko vsak namesto predlaganih književnih besedil v priporočilnem seznamu izbere drugo, če lahko ob njih doseže iste cilje in če so primernejša glede na njegovo recepcijsko zmožnost.

Med branjem dijak uporablja bralne strategije, sproti beleži zaznave in vprašanja ter razmišlja o prebranem. V vsakem letniku naj dijak izbere **eno književno besedilo iz te teme za obvezno domače branje**. Za zaključni letnik priporočamo, da dijak prebere eno besedilo iz sklopa *Slovenska književnost 21. stoletja* ali eno besedilo iz sklopa *Svetovna književnost 21. stoletja (nagrajene knjižne uspešnice)*, lahko pa izbere tudi kateri koli drugi sklop, če bolj ustreza njegovemu literarnemu okusu.

PRIPOROČILNI SEZNAM ZA MOTIVACIJSKO BRANJE KNJIŽEVNIH BESEDIL:

I. Žanrska literatura, npr.:

A. Potopis

- » Evald Flisar: *Popotnik v kraljestvu senc/Čarovnikov vajenec*
- » Sonja Porle: *Črni angel, varuh moj*
- » Tomo Križnar: *Nuba: čisti ljudje*
- » Mare Cestnik: *Nasmej se mi s poševnimi očmi*
- » Branko Gradišnik: *Strogo zaupno na Irskem*
- » Zvone Šeruga: *Nekam daleč*
- » Benka Pulko: *Po Zemlji okoli Sonca*
- » Petra Škarja: *CAMINO - Od suženjstva do svobode*
- » Alma Maksimiljana Karlin: *Neskončno potovanje*

B. Dnevnik

- » Mark Avrelij: *Dnevnik*
- » Andrej Capuder: *Pariški dnevnik*
- » Edvard Kocbek: *Tovarišija/Listina*
- » Janez Suhadolc: *Nič ne bom rekel, tiho pa tudi ne bom*
- » Dara McAnulty: *Dnevnik mladega naravoslovca*
- » Sara Zupan: *Dnevnik (nore) skulirane sladostrastnice*
- » Nejc Zaplotnik: *Alpinistični dnevnik*

C. Biografija

- » Alojz Rebula: *Pastir prihodnosti/Duh velikih jezer*
- » Emil Ludwig: *Napoleon*

- » Stefan Zweig: *Marija Antoinetta*
- » Patrick Besson: *Đoković: Zavračam*
- » Blaž Vurnik: *Ivan Cankar: podobe iz življenja*
- » Boris Pahor in Cristina Battocletti: *Nikogaršnji sin*
- » Jack Fairweather: *Prostovoljec*
- » Ivan Sivec: *Modra vrtnica*

Č. Avtobiografija

- » Janez Trdina: *Moje življenje*
- » Ivan Cankar: *Moje življenje*
- » Reinhold Messner: *Podobe smisla*
- » Miha Mazzini: *Osebnost*
- » Mira Furlan: *Imej me rajši od vsega na svetu*
- » Nejc Zaplotnik: *Pot*
- » Jean J. Rousseau: *Izpovedi*
- » Jurij Souček: *Glej ga, Součka!*
- » Dijana Matković: *Zakaj ne pišem*
- » Saša Kveder: *Tokrat bo drugače*
- » Eneja Kobal: *Absolutno preveč*
- » Ivana Djilas: *A si lahko vsaj enkrat tiho*
- » Feri Lainšček: *Kurji pastir/Petelinje jajce/Kurja fizika*

D. Mladinsko pripovedništvo

- » Ivo Zorman: *V sedemnajstem*
- » Bogdan Novak: *Ninina pesnika dva*
- » Janja Vidmar: *Črna vrana*
- » Igor Karlovšek: *Gimnazijec*
- » Neli Kodrič: *Fronta*
- » Cvetka Bevc: *Božiček v ušesu*
- » Mateja Gomboc: *Balada o drevesu*

» Marjana Moškrič: *Sneg/Čadavec/Ledene magnolije/Sanje o belem štrpedu*

» Aksinja Kermauner: *Orfejeva lira*

E. Kriminalno pripovedništvo

» Ljuba Prenner: *Neznani storilec*

» Željko Kozinc: *Lovci na Rembrandta*

» Maja Novak: *Cimre*

» Tadej Golob: *Jezero*

» Artur Conan Doyle: *Študija v škrlatnem/Prigode Sherlocka Holmesa*

» Agatha Christie: *Umor v Orient ekspresu*

» Georges Simenon: *Moj prijatelj Maigret*

» Samuel Bjørk: *Angelsko hladna*

» Jure Godler: katero koli besedilo

F. Zgodovinsko pripovedništvo

» Jakob Sket: *Miklova Zala*

» France Bevk: *Iskra pod pepelom*

» Ivan Sivec: *In vedno bodo cvetele lipe*

» Alexandre Dumas st.: *Trije mušketirji*

» Margaret Mitchell: *V vrtincu*

» Gustave Flaubert: *Salambô*

G. Fantastično in znanstvenofantastično pripovedništvo

» Miha Remec: *Astralni svetilniki*

» Vid Pečjak: *Adam in Eva na planetu starcev*

» Aldous Huxley: *Krasni novi svet*

» Ray Bradbury: *Fahrenheit 451*

» Isaac Asimov: *Golo sonce*

» Dita Zipfel: *Kako mi je norost razložila svet*

» Douglas Adams: *Štoparski vodnik po galaksiji*

II. Slovenska književnost 21. stoletja, npr.:

- » Pesništvo: Peter Semolič: *Krogi na vodi*; Primož Čučnik: *Delo in dom*; Jure Jakob: *Lakota*; Anja Golob: *Vesa v zgibi*; Veronika Dintinjana: *V suhem doku*; Miljana Cunta: *Nekajkrat smo zašli, zdaj se vračamo*
- » Roman: Andrej E. Skubic: *Koliko si moja*; Goran Vojnovič: *Čefurji raus/Figa*; Bronja Žakelj: *Belo se pere na devetdeset*; Veronika Simoniti: *Ivana pred morjem*; Mateja Gomboc: *Gorica*;
- » Kratka pripoved: Suzana Tratnik: *Noben glas*; Ana Svetel: *Dobra družba: zgodbe o prevozihi*; Anja Mugerli: *Čebelja družina*;
- » Dramatika: Rok Vilčnik: *Smeti na Luni*; Simona Semenič: *5fantkov.si*; Nejc Gazvoda: *Tih vdih*; Tjaša Mislej: *Naše skladišče*; Katarina Morano: *Usedline*; Žanina Mirčevska: *Konec Atlas*

III. Svetovna književnost 21. stoletja (nagrajene knjižne uspešnice), npr.:

- » Kazuo Ishiguro: *Klara in sonce/Ne zapusti me nikdar*
- » Elena Ferrante: *Genialna prijateljica*
- » Cormac McCarthy: *Cesta*
- » Anthony Doerr: *Vsa ta nevidna svetloba*

IV. Slovanske književnosti, izseljenska in zamejska književnost, npr.:

- » Boris Pahor: po izbiri
- » Marko Kravos: *Trst v žepu*
- » Dušan Mukič: *Ljubljana skoz' moja očala = Ljubljana skaus aukole moje* (ali katero drugo knjigo iz zbirke Med Rabo in Muro)
- » Maja Haderlap: *Angel pozabe*
- » Marko Sosič: *Balerina, balerina*
- » Ivo Andrić: *Most na Drini*
- » Kristian Novak: *Cigan, ampak najboljši*
- » Karel Čapek: *Vojna z močeradi*

SC (1.3.5.1) SC (3.1.2.2) SC (3.1.3.1) SC (4.5.2.1) SC (5.3.5.2) SC (5.2.2.1)

MOTIVACIJSKO BRANJE NEUMETNOSTNIH BESEDIL

CILJI

Dijak:

🟡: predstavi svojo bralno izkušnjo s pomočjo uporabe digitalnih tehnologij;

SC (4.2.2.1 | 4.3.1.1)

🟡: oblikuje bralne navade tako, da načrtno redno bere v skladu s svojimi zmožnostmi in vztraja pri branju zahtevnejših neumetnostnih besedil;

SC (3.1.3.3)

🟡: spremlja in vrednoti svojo bralno zmožnost neumetnostnih besedil s poklicnega področja ter si prizadeva za njeno izboljšanje.

SC (3.1.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

Standardi znanja niso določeni.

TERMINI

- žanrska književnost

MOTIVACIJSKO BRANJE KNJIŽEVNIH BESEDIL

CILJI

Dijak:

- : razvija zmožnost interpretacije (doživljanja, razumevanja, vrednotenja in aktualizacije) celotnega književnega besedila;
- : razvija pozitivno podobo o sebi kot bralcu tako, da spoznava in uporablja raznolike bralne strategije ter uravnava svoja čustva, ki se porajajo ob (zahtevnejšem) literarnem branju;
SC (3.1.2.3)
- : v dvojici s sošolcem (ali skupini) predstavi svojo bralno izkušnjo: prepozna vrednost branja leposlovja, izraža doživljanje in razumevanje prebranega književnega besedila in razmišlja o tem, kako njegova bralna izkušnja prispeva k njegovemu bralnemu razvoju;
SC (3.1.1.1 | 5.2.2.1 | 5.3.4.1 | 5.3.5.1)
- : predstavi svojo bralno izkušnjo in vtise ob literarnem branju ter ovrednoti svoj bralni proces.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

predstavi svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje celotnega književnega besedila v obsegu vsaj 300 besed.

KNJIŽEVNOST KOT BESEDNA UMETNOST V PROSTORU IN ČASU

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijak spoznava in pogloblja znanje o temeljnih delih iz slovenske, evropske in svetovne književnosti, njihovih avtorjih ter literarnozgodovinskih obdobjih in smereh, v katerih so nastala. V ospredju je sistematično poznavanje slovenskega literarnega razvoja in pogloblitnih obrisov razvoja evropske in svetovne književnosti.

Dijak bere, interpretira in primerja književna besedila ali odlomke daljših književnih besedil ter se seznanja z definicijo literature/književnosti/leposlovja kot korpusa besedil z umetniškimi lastnostmi. V srednjem strokovnem izobraževanju je v ospredju literarno doživetje, ki se nadaljuje v razmišljanje predvsem o vsebinskih, deloma tudi o oblikovnih, motivno-tematskih plasteh in zgradbeno-slogovni sestavi književnih besedil. Pri tem uzavešča tudi, da je literarno branje večstopenjski proces, ki se začne z doživljajskim branjem in se nadaljuje z (meta)kognitivno kritičnim šolskim in ustvarjalnim branjem.

Dijak nadgrajuje spoznavne procese, s katerimi sodeluje pri literarnem branju (npr. doživljanje, razumevanje, primerjanje, uvrščanje, vrednotenje) ter svoja opažanja sintetizira v pomen obdobja/smeri, ob tem pa uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ta tema se neposredno povezuje s temami *Motivacijsko branje*, *Slovenska slovstvena folklor* in *Odzivi na književna besedila*, posredno pa tudi s temama *Slovenski jezik v prostoru, družbi in času* (gl. skupino ciljev *Zgodovina slovenskega jezika*) ter *Slovenščina v digitalni dobi*. Dijak bere obvezna in izbirna književna besedila. Pri tem je pomembno, da učitelj pouk načrtuje tako, da **se ohranja celovitost literarnozgodovinskega razvoja slovenske književnosti**, zato naj se vsebine (skupine ciljev), ki jih učitelj ni izbral za poglobljeno obravnavo pri pouku, obravnavajo informativno, npr. s kratko razlago učitelja, z vnaprej pripravljenimi govornimi nastopi dijakov ipd.

Učitelj obravnava **vse obvezne cilje** v povezavi z starojudovsko in antično književnostjo, protestantizmom in barokom na Slovenskem, predromantiko in romantiko, realizmom in naturalizmom ter slovensko in evropsko moderno.

Med preostalimi skupinami ciljev, ki so označeni z ležečim tiskom, **izbere še dve** literarnozgodovinski obdobji ali pa eno literarnozgodovinsko obdobje in temo *Slovenska slovstvena folklor*.

Učitelj lahko **ocenjuje obvezne in izbirne cilje, ki jih je obravnaval pri pouku, skladno s standardi znanja** v tem katalogu znanja. Minimalni standardi znanja so v krepkem tisku.

Pri analizi obravnavanih književnih besedil naj bodo v ospredju vsebinske ter najopaznejše oblikovne in slogovne lastnosti besedil, pri čemer naj učitelj skladno z zmožnostmi in zanimanji dijakov spodbuja tudi primerjanje z drugimi književnimi besedili, čeprav je ta cilj izbirni. Pri načrtovanju pouka naj izhaja iz predznanja dijakov.

Pri obravnavi književnih besedil je pomembno naslednje:

- » pri vsebinsko in oblikovno zahtevnih besedilih so potrebni temeljita najava, opozorilo na pomen in oblikovanost težjih mest v besedilu (npr. besedje, metaforika, težji skladenjski sklopi ipd.), da dijak lahko vzpostavi stvarno podlago za sprejemanje obravnavanih besedil;
- » estetsko doživetje se vzpostavi tako, da dijak doživljajsko posluša interpretativno branje pripravljenega bralca ali posnetka;
- » daljša besedila se interpretativno berejo po krajših enotah in sproti komentirajo (tudi ob podpori multimedijskih virov);
- » skupinska analiza vsebine in oblike besedil med branjem je namenjena temu, da dijak poglobljeno razume njihovo sestavo;
- » analiza oz. ugotavljanje posameznosti v besedilu se povezuje z njihovo estetsko vlogo v celoti, v tej fazi dijak usvaja tudi strokovne izraze iz tega kataloga znanja;
- » analizi sledi vračanje k besedilni celoti tako, da dijak samostojno vrednoti, primerja obravnavano besedilo z drugimi po tematiki ali literarnosti ipd. (pri tem gre za povezovanje te teme s temo *Odzivi na književna besedila*);
- » v fazi sinteze spoznanj pa naj učitelj spodbudi dijaka k razmisleku, zakaj besedilo velja za kanonsko, zakaj velja za umetniško; pri tem dijaka usmerja na opazovanje etičnih, estetskih in spoznavnih odlik književnega besedila.

Interpretacija književnega besedila naj izhaja iz prvotnega doživljajskega odziva dijaka na prebrano: od vživljanja v književne svetove (v književne osebe, njihova dejanja, obnašanje, čustvovanje) dijak ob vodenju učitelja prehaja v razčlemba besedila. Arhaične besede in obrnjen besedni red oz. zapleteno skladnjo učitelj prevaja v sodobno slovenščino in na različne načine spodbuja obnavljanje besedila (npr. z vprašanji kdo, kje, kaj, kdaj, določanjem kraja in časa dogajanja, motivno-tematsko analizo, prepoznavanjem vzdušja/atmosfere ipd.), analiziranje zgradbe besedila (npr. členitev na poglavja, podpoglavja, okvirno in vloženo pripoved, uvod, zaplet, vrh itd.), označevanje književnih oseb in odnosov med njimi.

Dijak lahko pridobi sistematično literarnozgodovinsko znanje ob krajši uvodni učiteljevi razlagi, ponazorjeni s citati iz besedil, multimedijskimi vložki idr. – v njej sodeluje s svojim predznanjem,

izkušnjami, vprašanji in mnenji tudi sam. Podatke lahko pridobi tudi samostojno, in sicer tako, da raziskuje elektronske in pisne vire o določenih temah iz obravnavanih literarnozgodovinskih obdobjih ter jih predstavi v razredu. V raziskovanje lahko vključi različna strokovna mnenja, krajše citate iz besedil ipd. Celostno informacijo o literarnozgodovinskem obdobju lahko pridobi tudi induktivno: kot sklepno razvrščanje spoznanj, pridobljenih ob obravnavi književnih besedil, ki ga opravi, njegovo delo pa dopolni učitelj.

Pri obravnavi besedila priporočamo skladno z metodo šolske interpretacije tudi druge metode, npr.: metodo pogovora, diskusije in razlage, metodo tesnega branja in učne verige, metodo obrnjenega učenja, problemsko-ustvarjalni in komunikacijski pouk. Pri tem naj učitelj pouk načrtuje tako, da bo nekaj časa namenjenega tudi glasnemu branju dijakov; tako jih učitelj lahko učinkovito podpre pri zahtevnejših bralnih izzivih in krepi njegovo bralno kondicijo.

 (1.3.2.1) (1.3.1.1)

KNJIŽEVNI POUK

Pri pouku književnosti dijak bere književna besedila po odlomkih (glej nabor besedil pri literarnozgodovinskih obdobjih v nadaljevanju). Med obveznimi besedili iz vsake vrstice izbere eno, v celoti prebere obvezno domače branje (seznam v nadaljevanju).

Obvezno domače branje vključuje besedila iz spodnjega seznama Obvezno domače branje ter najmanj eno književno besedilo za motivacijsko branje na letnik pri temi *Motivacijsko branje* (učitelj se prilagaja bralni zmožnosti dijaka, priporočamo tudi individualizirani pristop).

Do zaključka programa dijak za obvezno domače branje prebere po eno besedilo iz seznama Obvezno domače branje (v vrstici, kjer je navedenih več besedil, izbere eno) ter po najmanj eno motivacijsko besedilo v vsakem letniku (seznam teh besedil je naveden v temi *Motivacijsko branje*).

I. STARE NEEVROPSKE KNJIŽEVNOSTI IN ANTIKA

Obvezna besedila:

- » Homer: *Odiseja/Iliada*
- » Biblija: *Prilika o izgubljenem sinu*
- » Sofoklej: *Kralj Ojdip/Antigona*

Izbirna besedila (učitelj izbere najmanj eno besedilo iz nabora):

- » Ehnaton: *Himna sončnemu božanstvu*
- » *Sinuhejeva zgodba/Mahabharata, Zgodba o Nalu* (1. spev)/*Pesem o Savitri*
- » 1001 noč/kakšno besedilo od Li Tajpoja ali Hafisa
- » Sveto pismo: *Psalm 130/129 (Iz globočine)/Visoka pesem*

» Sapfo: *Himna Afroditi*/Katul: *Blagoslov ljubezni*/Horac: *Carpe diem*

» Vergil: *Eneida*

II. SREDNJI VEK

Obvezna besedila:

» Christine de Pizan: *Mesto dam*

» *Il. Brižinski spomenik*

» *Velikonočna pesem (iz Stiškega rokopisa)*/Konrad Žolneški: *Slana in nenadni sneg* (viteška pesem na slovenskih tleh)

Izbirna besedila (učitelj izbere najmanj eno besedilo iz nabora):

» Dante: *Božanska komedija*

» Villon: *Balada o obešencih*

III. OD RENESANSE DO BAROKA

Obvezna besedila:

» Francesco Petrarka: *O, blažen bodi čas pomladnih dni* (Sonet 61)/William Shakespeare: *Sonet 130*

» Giovanni Boccaccio: *Novela o sokolu/O bistrumni Filipi*

» William Shakespeare: *Hamlet/Romeo in Julija*

» Miguel de Cervantes Saavedra: *Don Kihot*

» Primož Trubar: *En regišter ...* (Proti zidavi romarskih cerkva)

» Janez Svetokriški: *Na noviga lejšta dan*

Izbirna besedila (učitelj izbere najmanj eno besedilo iz nabora):

» Louise Labé: *Sonet XVIII*

» Giovanni Boccaccio: *Andreuccio iz Perugia*/Kraljica Navarska: *Heptameron*

» William Shakespeare: *Othello/Macbeth/Beneški trgovec/Ukročena trmoglavka*

IV. KLASICIZEM IN RAZSVETLJENSTVO

Obvezna besedila:

» Valentin Vodnik: *Dramilo/Zadovoljni Krajnc*

» Anton Tomaž Linhart: *Ta veseli dan ali Matiček se ženi*

Izbirna besedila (učitelj izbere najmanj eno besedilo iz nabora) :

» Molière: *Tartuffe/Ljudomrznik/Skopuh/Namišljeni bolnik*

» Valentin Vodnik: *Ilirija oživljena/Kuharske bukve*

» Jonathan Swift: *Guliverjeva potovanja*

» Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*

V. PREDROMANTIKA IN ROMANTIKA

Evropska književnost

Obvezna besedila:

» Aleksander Sergejevič Puškin: *Jevgenij Onjegin*

» Mihail Jurjevič Lermontov: *Jadro*/Heinrich Heine: *Lorelaj*

» Charlotte Bronte: *Jane Eyre*/Mary Shelley: *Frankenstein*

Izbirna besedila (učitelj izbere najmanj eno besedilo iz nabora):

» Johann Wolfgang von Goethe: *Trpljenje mladega Wertherja*

» Jane Austen: *Northangerska opatija/Prevzetnost in pristranost/Mansfield park*

» Victor Hugo: *Notredamski zvonar*

» Emily Bronte: *Viharni vrh*

» George Noel Gordon Byron: *Romanje grofiča Harolda*

» Giacomo Leopardi: *Sam sebi*

» Edgar Allan Poe: *Maska rdeče smrti*

» Emily Dickinson: *Ujeta svoboda/Poezije*

Slovenska književnost

Obvezna besedila:

» France Prešeren: *Hčere svet*

» France Prešeren: *Slovo od mladosti/ Sonetni venec (1., 7., 8., 15.)*

» France Prešeren: *Krst pri Savici*

» France Prešeren: *Zdravljica*

Izbirna besedila (učitelj izbere najmanj eno besedilo iz nabora):

» France Prešeren: *Dekletom*

- » France Prešeren: *Sonetje nesreče (1., 5., 6.)*
- » France Prešeren: *Gazele*
- » France Prešeren: *Glosa/Pevcu/Neiztrohnjeno srce/Prekop*
- » Josipina Turnograjska: *Povestice*

VI. REALIZEM IN NATURALIZEM

Evropska književnost

Obvezna besedila:

- » Fjodor Mihajlovič Dostojevski: *Zločin in kazen*/Gustave Flaubert: *Gospa Bovary*
- » Nikolaj Vasiljevič Gogolj: *Plašč*
- » Émile Zola: *Beznica/Germinal /Nana*
- » Henrik Ibsen: *Nora*

Izbirna besedila (učitelj izbere najmanj eno besedilo iz nabora):

- » Lev Nikolajevič Tolstoj: *Vojna in mir/Ana Karenina*
- » Charles Dickens: *Oliver Twist*
- » Makepeace Thackeray: *Semenj ničevnosti*/George Eliot: *Mlin na reki Floss*
- » Guy de Maupassant: *Nakit/Debeluška*
- » Henrik Ibsen: *Strahovi*

Slovenska književnost

Obvezna besedila:

- » Simon Gregorčič: *Človeka nikar!*
- » Anton Aškerc: *Mejnik*
- » Josip Jurčič: *Deseti brat*/Ivan Tavčar: *Visoška kronika*/Ivan Tavčar: *Cvetje v jeseni*
- » Simon Jenko: *Obrazi (V, VII, X)*
- » Simon Jenko: *Tilka/Jeprški učitelj*/Josip Jurčič: *Telečja pečenka*

Izbirna besedila (učitelj izbere najmanj eno besedilo iz nabora):

- » Simon Gregorčič: *Njega ni/V pepelnični noči*

- » Anton Aškerc: *Zimska romanca*
- » Pavlina Pajk: *Prijatelj sin/Judita/Dora/ Slučaji usode/Arabela*
- » Luiza Pesjak: *Beatin dnevnik*
- » Josipina Toman Turnograjska: *Nedolžnost in sila*

VII. SLOVENSKA IN EVROPSKA MODERNA

Evropska književnost

Obvezna besedila:

- » Oscar Wilde: *Saloma*

Izbirna besedila (učitelj izbere najmanj eno besedilo iz nabora):

- » Charles Baudelaire: *Sorodnosti/Tujec/Omamljajte se!/Pesem o albatrosu*
- » Paul Verlaine: *Jesenska pesem*
- » Anton Pavlovič Čehov: *Češnjev vrt*

Slovenska književnost

Obvezna besedila:

- » Dragotin Kette: *Na trgu/Vida Jeraj: Ne vprašuj me, kaj zdaj slutim*
- » Josip Murn: *Ko dobrane se mračel/Sneg*
- » Oton Župančič: *Z vlakom*
- » Ivan Cankar: *Kostanj posebne sorte/Skodelica kave*
- » Ivan Cankar: *Hlapci/Kralj na Betajnovi*
- » Ivan Cankar: *Martin Kačur/Na klancu/Hiša Marije Pomočnice*

Izbirna besedila (učitelj izbere najmanj eno besedilo iz nabora):

- » Dragotin Kette: *Na molu San Carlo/Pijanec*
- » Josip Murn: *Pesem o ajdi/Sneg/Nebo, nebo/Vlahi*
- » Oton Župančič: *Ti skrivnostni moj cvet/Manom Josipa Murna Aleksandrova (I, III)/Duma/Slap/Vihar (V zarje Vidove)*
- » Zofka Kveder: *Misterij žene*
- » Ivan Cankar: *Sova/Gospod stotnik*

- » Ivan Cankar: *Za narodov blagor/Pohujšanje v dolini šentflorjanski*
- » Alojz Gradnik: *Pisma (1., 5., 7.)*
- » Izidor Cankar: *S poti*

VIII. KNJIŽEVNOST V PRVI POLOVICI 20. STOLETJA

Evropska književnost

Obvezna besedila:

- » Franz Kafka: *Preobrazba*

Izbirna besedila (učitelj izbere najmanj eno besedilo iz nabora):

- » Federico Garcia Lorca: *Vitezova pesem*
- » Virginia Woolf: *Gospa Dalloway/K svetilniku/Orlando/Lastna soba*
- » Thomas Stearns Eliot: *Pusta dežela*/Vladimir Vladimirovič Majakovski: *Oblak v hlačah*/Sergej Aleksandrovič Jesenin: *Pismo materi*
- » James Joyce: *Ulikses*
- » Mihail Bulgakov: *Mojster in Margareta*
- » Luigi Pirandello: *Henrik IV.*
- » Bertold Brecht: *Mati korajža*

Slovenska književnost

Obvezna besedila:

- » Srečko Kosovel: *Slutnja*
- » Srečko Kosovel: *Ekstaza smrti*
- » Srečko Kosovel: *Pesem št. X/Kons 5*
- » Ivan Pregelj: *Matkova Tina*/Ciril Kosmač: *Sreča*
- » Slavko Grum: *Dogodek v mestu Gogi*
- » Lovro Kuhar - Prežihov Voranc: *Samorastniki*/Miško Kranjec: *Režonja na svojem/Povest o dobrih ljudeh/Lepa Vida prekmurska*
- » Matej Bor: *Srečanje*/Karel Destovnik - Kajuh: *Bosa pojdiva*

Izbirna besedila (učitelj izbere najmanj eno besedilo iz nabora):

- » Srečko Kosovel: *Balada*
- » Vladimir Bartol: *Alamut/Al Araf*
- » France Balantič: *Zasuta usta/Nečisti čas*
- » Vera Albreht: *Na Bledu 1933*

IX. KNJIŽEVNOST V DRUGI POLOVICI 20. STOLETJA

Evropska književnost

Obvezna besedila:

- » Eugene Ionesco: *Plešasta pevkla*/Samuel Beckett: *Čakajoč Godota*/Jean-Paul Sartre: *Zaprta vrata*/Yasmin Reza: *Art*

Slovenska književnost

Obvezna besedila:

- » Janez Menart: *Croquis/Nežnost v mraku*/Kajetan Kovič: *Južni otok*/Ivan Minatti: *Nekoga moraš imeti rad*/Tone Pavček: *Pesem o zvezdah*
- » Svetlana Makarovič: *Poroka*/Odštevanka/Dane Zajc: *Veliki črni bik*/Črni deček/Aleš Šteger: *10 prošenj za lahko noč*/Tomaž Šalamun: *Himna svetovne odgovornosti*/Gobice/Gregor Strniša: *Večerna pravljica*
- » Ciril Kosmač: *Tantadruj*
- » Feri Lainšček: *Namesto koga roža cveti*/Andrej Skubic: *Fužinski bluz*
- » Drago Jančar: *Veliki briljantni valček*
- » Matjaž Zupančič: *Vladimir*/Dominik Smole: *Antigona*
- » Marjan Tomšič: *Vruja*/Andrej Blatnik: *Električna kitara*/Polona Glavan: *Anton/Gverilci*

Izbirna besedila (učitelj izbere najmanj eno besedilo iz nabora):

- » Ladislav Fuks: *Moji črnolesi bratje*
- » Ciril Zlobec: *Pobeglo otroštvo*
- » Tone Pavček: *Glagoli, Še enkrat glagoli*
- » Veno Taufer: *Koncert v naravi*
- » Gregor Strniša: *Vrba*
- » Vitomil Zupan: *Menuet za kitaro*

- » Boris Pahor: *Nekropola*
- » Edvard Kocbek: *Strah in pogum*/F. Lipuš: *Zmote dijaka Tjaža*
- » Lojze Krakar: *Auschwitz*
- » Boris A. Novak: *A mon seul Désir*
- » Maja Vidmar: *Ne bojim se tvoje*/Barbara Korun: *V črni poletni noči*

Obvezno domače branje

Za obvezno domače branje iz književnosti naj dijak v 1., 2. in 3. letniku samostojno prebere vsaj dve besedili s spodnjega seznama (iz vsake vrstice se izbere eno besedilo) ter najmanj eno besedilo v vsakem letniku iz skupine ciljev *Motivacijsko branje književnih besedil* (seznam teh besedil je naveden v temi *Motivacijsko branje*).

Za motivacijsko branje v 4. letniku priporočamo, da dijak prebere eno besedilo iz sklopa *Slovenska književnost 21. stoletja* ali eno besedilo iz sklopa *Svetovna književnost 21. stoletja (nagrajene knjižne uspešnice)*, lahko pa izbere tudi kateri koli drug sklop, če bolj ustreza njegovemu literarnemu okusu.

- » Sofokles: *Antigona*/Kralj Ojdip
- » Giovanni Boccaccio: *Dekameron* (izbor)/William Shakespeare: *Hamlet/Romeo in Julija/Beneški trgovec*
- » Aleksander Sergejevič Puškin: *Jevgenij Onjegin*
- » Fjodor Mihajlovič Dostojevski: *Zločin in kazen*/Gustave Flaubert: *Gospa Bovary*
- » Josip Jurčič: *Deseti brat*/Ivan Tavčar: *Visoška kronika/Cvetje v jeseni/Kratka proza slovenskega realizma* (zbirka Klasje)
- » Henrik Ibsen: *Nora*/Oscar Wilde: *Saloma*
- » Ivan Cankar: *Na klancu*/Hiša Marije Pomočnice/Martin Kačur
- » Ivan Cankar: *Hlapci*/Kralj na Betajnovi
- » *Svetovna novela 19. in 20. stoletja* (zbirka Klasje)/*Od Ivana Preglja do Cirila Kosmača* (zbirka Klasje)/Slavko Grum: *Dogodek v mestu Gogi*

V PROSTORU IN ČASU

CILJI

Dijak:

- : spoznava literarnozgodovinski kontekst književnih besedil; pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja;
- : navaja poglobitve predstavnikov literarnozgodovinskega obdobja oz. smeri in njihova dela;
- : spoznava pomen literarnozgodovinskega obdobja oz. smeri, v katerem je nastalo predpisano oz. obravnavano književno besedilo, in ga vrednoti;
- I: *(medpredmetno) vrednoti pomen književnosti obdobja in njegov vpliv na razvoj slovenske in evropske književnosti, jezika in kulture ter nanj osebno; v pisnih in elektronskih virih raziskuje in predstavi biografijo avtorjev in njihov širši opus, družbene in kulturne okoliščine literarnozgodovinskega obdobja oz. smeri.*

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » pozna družbeno-kulturne in duhovnozgodovinske značilnosti literarnozgodovinskega obdobja oz. smeri, kar dokaže tako, da v obravnavanem književnem besedilu opredeli prvine literarnozgodovinskega obdobja oz. smeri, v katerem je nastalo;
- » navede poglobitve predstavnikov obdobja oz. smeri ter njihova reprezentativna dela;
- » ovrednoti pomen literarnozgodovinskega obdobja oz. smeri tako, da pojasni, kako vpliva na njegovo individualno in kulturno identiteto;
- » predstavi biografijo avtorjev in njihov širši opus v povezavi z obravnavanim književnim besedilom.

TERMINI

- evropski srednji vek ○ slovenski srednji vek ○ pismenstvo ○ humanizem ○ renesansa
- reformacija/protestantizem ○ protireformacija ○ barok ○ klasicizem ○ racionalizem
- razsvetljenstvo ○ predromantika ○ romantika ○ abecedni spor/črkarska pravda ○ ilirizem
- evropski realizem in naturalizem ○ književnost med romantiko in realizmom na Slovenskem

- (slovenska) moderna ◦ nova romantika ◦ dekadenca ◦ simbolizem ◦ impresionizem
- nadrealizem ◦ ekspresionizem ◦ socialni realizem ◦ modernizem ◦ konstruktivizem
- avantgarda ◦ slovensko nacionalno vprašanje ◦ eksistencializem ◦ postmodernizem
- starojudovska književnost ◦ antika

STARE NEEVROPSKE KNJIŽEVNOSTI IN ANTIKA

CILJI

Dijak:

I: bere besedila starih neevropskih književnosti ter izraža doživljanje in razumevanje prebranega;

O: interpretira književna besedila; pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja;

I: primerja stare neevropske književnosti z antiko;

O: bere besedila iz antike ter izraža doživljanje in razumevanje prebranega.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» predstavi in analizira vsebinske ter prevladujoče oblikovne in slogovne lastnosti antičnih besedil;

» ustrezno uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja tako, da jih poveže s književnim besedilom;

» primerja najmanj dve besedili iz tega obdobja tako, da razloži njuno vsebino in obliko.

TERMINI

- rimska lirika ◦ grško-rimska epika ◦ trojanski in tebanski mit ◦ junaško-mitološki ep
- homerska primera ◦ grška drama in gledališče ◦ tragedija ◦ tragično ◦ katarza ◦ prilika
- dramski trikotnik ◦ dramski konflikt ◦ mitologija ◦ psalm

SREDNJI VEK

CILJI

Dijak:

I: bere književna besedila evropskega in slovenskega srednjega veka ter izraža doživljanje in razumevanje prebranega;

I: interpretira književna besedila; pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja;

I: primerja obravnavana književna besedila evropskega in slovenskega srednjega veka.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» predstavi in analizira vsebinske ter prevladujoče oblikovne in slogovne lastnosti besedil srednjega veka;

» ustrezno uporabi strokovne izraze v tem katalogu znanja tako, da jih poveže s književnim besedilom;

» primerja najmanj dve besedili iz tega obdobja tako, da razloži njuno vsebino in obliko.

TERMINI

◦ verski in posvetni motivi ◦ trubadurska/viteška lirika ◦ rokopis ◦ pridiga/homilija

OD RENESANSE DO BAROKA

CILJI

Dijak:

- : bere besedila iz obdobja od renesanse do baroka ter izraža doživljanje in razumevanje prebranega;
- : interpretira književna besedila; pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja;
- ! : *primerja obravnavana književna besedila evropske renesanse ter slovenske reformacije, protireformacije in baroka.*

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » predstavi in analizira vsebinske ter prevladujoče oblikovne in slogovne lastnosti besedil renesanse in baroka;
- » ustrezno uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja tako, da jih poveže s književnim besedilom;
- » *primerja najmanj dve besedili iz tega obdobja tako, da razloži njuno vsebino in obliko.*

TERMINI

- sonet ○ novela ○ roman ○ elizabetinsko gledališče ○ parodija (na viteške romane)
- renesančna tragedija in komedija

KLASICIZEM IN RAZSVETLJENSTVO

CILJI

Dijak:

- I:** *bere besedila iz obdobja klasicizma in razsvetljenstva ter izraža doživljanje in razumevanje prebranega;*
- I:** *interpretira književna besedila; pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja;*
- I:** *primerja obravnavana književna besedila evropskega klasicizma in razsvetljenstva ter razsvetljenstva na Slovenskem.*

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » *predstavi in analizira vsebinske ter prevladujoče oblikovne in slogovne lastnosti besedil klasicizma in razsvetljenstva;*
- » *ustrezno uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja tako, da jih poveže s književnim besedilom;*
- » *primerja najmanj dve besedili iz tega obdobja tako, da razloži njuno vsebino in obliko.*

TERMINI

- komedija
- komično
- vrste komike
- alpska poskočnica

PREDROMANTIKA IN ROMANTIKA

CILJI

Dijak:

O: bere besedila iz obdobja predromantike in romantike ter izraža doživljanje in razumevanje prebranega;

O: interpretira književna besedila; pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja;

I: *primerja obravnavana književna besedila iz obdobja predromantike in romantike.*

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» predstavi in analizira vsebinske ter prevladujoče oblikovne in slogovne lastnosti besedil predromatike in romantike;

» ustrezno uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja tako, da jih poveže s književnim besedilom;

» *primerja najmanj dve besedili iz tega obdobja tako, da razloži njuno vsebino in obliko.*

TERMINI

- poučna proza ◦ romantična povest ◦ romantični roman ◦ balada ◦ romanca ◦ sonet
- sonetni venec ◦ stanca ◦ tercina ◦ romantična pesnitev ◦ elegija ◦ glosa

REALIZEM IN NATURALIZEM

CILJI

Dijak:

- : bere besedila iz obdobja realizma in naturalizma ter izraža doživljanje in razumevanje prebranega;
- : interpretira književna besedila; pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja;
- ! : *primerja obravnavana književna besedila iz obdobja realizma in naturalizma.*

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » predstavi in analizira vsebinske ter prevladujoče oblikovne in slogovne lastnosti besedil realizma in naturalizma;
- » ustrezno uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja tako, da jih poveže s književnim besedilom;
- » *primerja najmanj dve besedili iz tega obdobja tako, da razloži njuno vsebino in obliko.*

TERMINI

- kmečka tematika ○ domovinska poezija ○ povest ○ roman ○ obraz ○ pripovedna tehnika
- objektivni realizem ○ psihološki realizem ○ estetika grdega ○ novela značajejka
- družbenokritična drama ○ svobodna pesniška oblika

SLOVENSKA IN EVROPSKA MODERNA

CILJI

Dijak:

- : bere besedila evropske in slovenske moderne ter izraža doživljanje in razumevanje prebranega;
- : interpretira književna besedila in pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja;
- !: *primerja obravnavana književna besedila evropske in slovenske moderne.*

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » predstavi in analizira vsebinske ter prevladujoče oblikovne in slogovne lastnosti besedil slovenske in evropske moderne;
- » ustrezno uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja tako, da jih poveže s književnim besedilom;
- » *primerja najmanj dve besedili iz tega obdobja tako, da razloži njuno vsebino in obliko.*

TERMINI

○ impresija ○ poetična drama ○ dekadencijska drama ○ farsa/burka ○ verzni prestop ○ zvočni učinki ○ ritem ○ prosti verz ○ subjektivizem ○ esteticizem/larpurlartizem ○ satira ○ simbol

SLOVENSKA IN EVROPSKA KNJIŽEVNOST V PRVI POLOVICI 20. STOLETJA

CILJI

Dijak:

- I:** bere besedila iz prve polovice 20. stoletja ter izraža doživljanje in razumevanje prebranega;
- I:** interpretira književna besedila; pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja;
- I:** primerja obravnavana književna besedila svetovne in slovenske književnosti prve polovice 20. stoletja.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » predstavi in analizira vsebinske ter prevladujoče oblikovne in slogovne lastnosti književnih besedil iz prve polovice 20. stoletja;
- » ustrezno uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja tako, da jih poveže s književnim besedilom;
- » primerja najmanj dve besedili iz tega obdobja tako, da razloži njuno vsebino in obliko.

TERMINI

- moderna lirika ◦ moderna novela ◦ moderni roman ◦ moderna drama ◦ nehotni spomin
- tok zavesti ◦ notranji dialog ◦ doživljeni/polpremi govor ◦ groteska ◦ ekspresionistična estetika
- lirska poezija ◦ poezija upora ◦ manifest

SLOVENSKA IN EVROPSKA KNJIŽEVNOST V DRUGI POLOVICI 20. STOLETJA

CILJI

Dijak:

- I:** bere besedila iz druge polovice 20. stoletja ter izraža doživljanje in razumevanje prebranega;
- I:** interpretira književna besedila; pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja;
- I:** primerja obravnavana književna besedila svetovne in slovenske književnosti druge polovice 20. stoletja.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » predstavi in analizira vsebinske ter prevladujoče oblikovne in slogovne lastnosti književnih besedil iz druge polovice 20. stoletja;
- » ustrezno uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja tako, da jih poveže s književnim besedilom;
- » primerja najmanj dve besedili iz tega obdobja tako, da razloži njuno vsebino in obliko.

TERMINI

- intimizem ◦ svobodni verz ◦ brezosebni lirski subjekt ◦ svobodna skladnja ◦ konkretna poezija ◦ kratka zgodba ◦ novi roman

SLOVENSKA SLOVSTVENA FOLKLORA

IZBIRNO

OPIS TEME

Dijak se seznanja s slovensko slovstveno folkloro kot umetnostjo govornega in pétega jezika ter ob tem izraža lastno doživljanje, razumevanje in vrednotenje. Nadgrajuje in na novo spoznava pripovedne in pesniške vrste, prepoznava in se opredeljuje do motivno-tematskih, jezikovno-slogovnih in zgradbenih značilnosti, jih analizira, povzema ključne ugotovitve s sintezo, ob tem pa uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja. Sprejeta besedila tudi aktualizira, komentira, primerja z že znanimi in jih (po)ustvarja. Spoznava lahko tudi zapisovalce/raziskovalce slovstvene folklore skozi čas do današnjih dni.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ta tema je v celoti izbirna (zato so cilji in standardi znanja v ležečem tisku). Učitelj jih kljub temu lahko izbere v obsegu po svoji presoji.

Če učitelj izbere cilje iz te teme, jih lahko tudi ocenjuje skladno s standardi znanja v tem katalogu. Minimalni standardi znanja so v krepkem tisku.

Tema se neposredno povezuje s temama *Književnost in besedna umetnost* ter *Odzivi na književna besedila*.

Obvezna besedila:

- » Epska oz. lirska ljudska pesem: *Rošlin in Verjanko/Od lepe Vide*
- » Ljudska pripoved: *Kralj Matjaž/Zlatorog/Kurent*

Izbirna besedila:

- » *Dekle moje, prinesi mi vode/Delaj, delaj dekle pušcl/Trgaj mi rožice*
- » *Riba Faronika*
- » *O nastanku sveta/Ajdovska deklica na Prisanku/Erazem Predjamski*
- » Vpliv slovenskega ljudskega slovstva na sodobno slovensko književnost spoznava dijak ob naslednjih besedilih:
- » Svetlana Makarovič: *Zeleni Jurij/Kolovrat*

- » Veno Taufer: *Pesmarica rabljenih besed*
 - » Jani Oswald: *Pes Marica*
 - » Drago Jančar: *Prikazovanje/Ljudska balada/Pogled angela*
- SC (1.3.2.1) SC (1.3.1.1)

UMETNOST GOVORJENEGA IN PÉTEGA JEZIKA

CILJI

Dijak:

- I:** sprejema besedila slovenske slovstvene folklorne ter izraža doživljanje, razumevanje in vrednotenje sprejetih besedil; pri tem uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja;
- I:** primerja besedila slovenske slovstvene folklorne med seboj;
- I:** prepozna ljudske motive in like v sodobni slovenski poeziji in kratki prozi.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » vsebinsko, slogovno in oblikovno analizira ter interpretira besedila slovenske slovstvene folklorne;
- » ustrezno uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja tako, da jih poveže s književnim besedilom slovenske slovstvene folklorne;
- » ovrednoti pomen slovenske slovstvene folklorne;
- » prepozna in predstavi ljudske motive in like v sodobni slovenski poeziji in kratki prozi.

TERMINI

- ljudska pesem ◦ ljudska družinska balada ◦ ljudska bajeslovna balada ◦ bajčna pripovedka ali bajka ◦ legendna povedka ali legenda ◦ razlagalna povedka ◦ zgodovinska povedka
- ljudsko število ◦ pomanjševalnica ◦ primera ◦ ponavljanje ◦ dialektizem ◦ arhaizem

V PROSTORU IN ČASU

CILJI

Dijak:

I: sprejema besedila iz slovenske slovstvene folklorne, opazuje in predstavlja temeljne značilnosti, ob tem pa uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja;

I: ob samostojnem preučevanju strokovne literature spoznava slovensko slovstveno folkloro in njene zapisovalce skozi čas.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» ob sprejetih besedilih pojasni, kaj je značilno za različice slovenske slovstvene folklorne;

» navede zapisovalce/raziskovalce slovstvene folklorne skozi čas do današnjih dni;

» samostojno preuči strokovno literaturo, se seznani s slovenskim ljudskim gradivom ter presodi njegovo vrednost.

ODZIVI

CILJI

Dijak:

- I:** *na različne načine izraža svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje sprejetih besedil slovenske slovstvene folklorne in jih aktualizira;*
- I:** *razpravlja o sprejetih besedilih slovenske slovstvene folklorne in jih primerja z drugimi književnimi besedili;*
- I:** *literarno ustvarja in poustvarja na podlagi sprejetih besedil;*
- I:** *soustvarja folklorni dogodek/prisostvuje folklornemu dogodku.*

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » *aktualizira ljudska besedila tako, da jih poveže s primeri iz sodobnega življenja;*
- » *na podlagi književnega znanja in lastnih bralnih izkušenj ovrednoti sprejeta besedila slovenske književne folklorne in svoje mnenje utemelji;*
- » *komentira ali oceni predelavo ali folklorni dogodek, ki mu prisostvoval oz. ga je soustvarjal;*
- » *predstavi (javnosti) zbrana ljudska besedila/folklorne oblike;*
- » *govorno interpretira (recitira, deklamira, interpretativno bere) izbrano književno besedilo slovenske slovstvene folklorne ob upoštevanju njegovih spoznanih vsebinsko-oblikovnih prvin;*
- » *predstavi svoje (po)ustvarjalno besedilo in svoj ustvarjalni proces ob tem.*

ODZIVI NA KNJIŽEVNA BESEDILA

OBVEZNO

OPIS TEME

Glavni namen te teme je ponovni razmislek dijaka o sprejetih književnih besedilih. Pri tem gre za spodbujanje predvsem višjih miselnih procesov, kot so: vrednotenje, (po)ustvarjanje, aktualizacija in metakognitivna refleksija o lastnem bralnem procesu.

Dijak se na literarne pojave odziva tako, da jih opredeljuje, vrednoti, aktualizira, komentira, medpredmetno povezuje in (po)ustvarja, ob tem pa uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja. Hkrati razmišlja tudi o tem, kako se je njegov prvotni doživljajski odziv ob logično-analitičnih in interpretativnih metodah pri obravnavi besedil spremenil, katere bralne strategije so se izkazale za (ne)učinkovite, česa ni razumel, kje so možnosti za izboljšave ipd.

Sprejeto književno besedilo naj dijak aktualizira tudi skozi perspektivo skupnih ciljev, ko je mogoče. Veliko priložnosti za to ponuja področje trajnostnega razvoja, saj te vsebine poglobljajo razumevanje medsebojno povezanih globalnih izzivov, ki imajo poleg kulturne in družbene tudi okoljsko in gospodarsko razsežnost (predloge dejavnosti za aktualizacijo navajamo v didaktičnih priporočilih).

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ta tema se neposredno povezuje s temama *Književnost kot besedna umetnost v prostoru in času* ter *Slovenska slovstvena folklor* ter ju nadgrajuje, posredno pa tudi z jezikom.

V ospredju je umetnostno besedilo. Učitelj naj načrtuje različne dejavnosti za dijake, npr.: pisanje besedil, ki so povezana z obravnavanimi temami iz književnih besedil, raznovrstne oblike ustvarjalnega pisanja, literarno raziskovanje v obliki referatov, projektnih nalog, medijskih predelav ipd. Pri tem je pomembno, da dijak spoznava in vadi posamične načine razvijanja teme (v povezavi z jezikovnim poukom) in njihovo povezovanje.

Vrednotenje naj bo utemeljeno: dijak postopoma prehaja od zunajliterarnega k znotrajliterarnemu utemeljevanju, odkriva vzročno-posledične odnose, se kritično opredeljuje do prebranega.

Učitelj naj ga usmerja tudi v razmislek o (ne)skladnosti vrednot v besedilu z njegovimi vrednotami in pogledi na svet (kako ga besedilo nagovarja, kaj mu sporoča, kako ga razume ipd.)

Pouk naj spodbuja individualno delo in delo v dvojicah/skupinah z vrstniško povratno informacijo ter raznolike metode in oblike dela (npr. metodo pogovora, diskusijo, problemsko-ustvarjalni pouk, komunikacijski pouk). Dijak naj dejavno sodeluje s svojim že usvojenim znanjem,

izkušnjami, vprašanji in mnenji ter svoje književno znanje povezuje z jezikovnim znanjem. Pri (po)ustvarjalnem pisanju učitelj ne vrednoti odnosa, stališč, vrednot, navad, čeprav so lahko zajeti v ciljih pouka. SC (1.2.2.2) SC (1.3.4.2) SC (1.3.3.1) SC (1.3.5.1)

KRITIČNO BRANJE

CILJI

Dijak:

○: na različne načine izraža svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje prebranih književnih besedil (vključno z domačim branjem);

SC (1.1.4.1)

○: aktualizira prebrano književno besedilo;

SC (2.1.3.1 | 2.1.1.1 | 2.3.1.2)

I: spremlja predelave obravnavanega književnega besedila.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» aktualizira predpisano književno besedilo tako, da ga poveže z osebnim in poklicnim življenjem in/ali z globalnimi izzivi sodobne družbe;

» se kritično opredeli do prebranega in svoje mnenje utemelji;

» primerja v celoti prebrana besedila med seboj;

» temo književnega besedila poveže medpredmetno;

» komentira ali oceni (filmsko, gledališko, medijsko ipd.) predelavo obravnavanega književnega besedila.

(PO)USTVARJANJE

CILJI

Dijak:

I: *literarno ustvarja in poustvarja na podlagi obravnavanih besedil ter besedil za domače branje.*

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» *govorno interpretira (recitira, deklamira, interpretativno bere) izbrano književno besedilo ob upoštevanju spoznanih vsebinsko-oblikovnih prvin;*

» *predstavi svoje (po)ustvarjalno besedilo in svoj ustvarjalni proces ob tem.*

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

SPORAZUMEVANJE IN BESEDILO

Krajnc Ivič, M. (2024). »Izhodišče je besedilo« – o besedilih in žanrih pri pouku slovenščine. *Jezik in slovstvo*, LXIX(3), 45–60. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/gjppq2p3>

Bešter, M. (2011). Sporazumevalna zmožnost – eden izmed temeljnih ciljev pouka slovenščine. *Jezik in slovstvo* 56/3/4, 111–130.

Bone, J., Cencič, M., Ferme, J., Gaber, S., Golob, N., idr. (2023). *Pogled na šolo 21. stoletja v duhu kompetenc in pismenosti*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Dumont, H., Istance, D., Benavides, F. (ur.). (2013). *O naravi učenja: uporaba raziskav za navdih prakse*.

Holcar Brunauer, A. (2016). *Formativno spremljanje v podporo učenju: priročnik za učitelje in strokovne delavce*. 2. dopolnjena izd., 1. dotis k 1. natisu. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Marentič Požarnik, B. (2018). *Psihologija učenja in pouka: Od poučevanja k učenju*. Ljubljana: DZS, Založništvo in trgovina, d. d.

Pečjak, S., in Gradišar, A. (2015). *Bralne učne strategije*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Plešec Gasparič, R., Valenčič Zuljan, M., Kalin, J. (2020). *Obrnjeno učenje in poučevanje kot priložnost za inovativno in prožno izvajanje učnih oblik v visokošolskem izobraževanju*. *Journal of Elementary Education* 13, 51–80.

Vogel, Jerca, 2021: Kritična sporazumevalna zmožnost – osrednji koncept sodobnega pouka prvega jezika. *Jezik in slovstvo* 66(1). 3–15.

Sonja Starc: *Pouk slovenščine in besedilna/večkodna pismenost: razmislek ob prenavljanju učnih načrtov za slovenščino*. V <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ai1tm8y>

SLOVENSKI JEZIK V PROSTORU, DRUŽBI IN ČASU

SLOVENSKI JEZIK V DRUŽBI

Šekli, M. (2022). Slovenski jezik v prostoru in družbi: predstavitev izbranih pojmov. V B. Krakar-Vogel (ur.), *Kar je, beži: Zoranu Božiču v spomin: ob prvi obletnici smrti dr. Zorana Božiča*,

literarnega zgodovinarja, prešernoslovca, profesorja in publicista (str. 107–118). Nova Gorica: Slavistično društvo.

JEZIKOVNE ZVRSTI

Ahačič, K. (2024). Zvrstnost. V *Slovnica na kvadrat: slovenska slovnica za srednjo šolo* (3., dopolnjena izd.). Rokus Klett. 199.

Ahačič, K. (2024). Slovnične vsebine pri jezikovnem pouku slovenščine pred prenovo učnih načrtov. *Jezik in slovstvo*, 69(3), 9–28.

ZGODOVINA SLOVENSKEGA JEZIKA

Ahačič, K. (2024). Zakaj in kako je potrebno obravnavati zgodovino slovenskega jezika pri pouku slovenščine v srednji šoli. V *Jezik in književnost v spreminjanju*. Ljubljana. 233–236.

Šekli, M. (2021). Notranja in zunanja zgodovina slovenskega jezika v srednjem veku (ok. 550–1550). V M. Šekli & L. Rezoničnik (Ur.), *Slovenski jezik med slovanskimi jeziki. Zbornik Slavističnega društva Slovenije 31*. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. 187–227.

Šekli, M. (2024). Začetek oblikovanja slovenskih pokrajinskih knjižnojezikovnih različic v 18. stoletju. V J. Jožef-Beg, M. Hočevan, & N. Kičnik (Ur.), *Jezik in književnost v spreminjanju. Zbornik Slavističnega društva Slovenije 34*. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. 253–282.

Vukotič, J., & Gorenc, B. (2022). *Reformatorji v stripu ali kako smo Slovenci dobili prvo res doooooolgo knjigo (in eno krajšo, ki je opisala, kako pišemo)*. Škratelj.

JEZIKOVNI SISTEM IN NJEGOVA VLOGA

Ahačič, K. (2024). *Slovnica na kvadrat: slovenska slovnica za srednjo šolo* (3. dopolnjena izd.). Ljubljana: Rokus Klett.

Ahačič, K. (2024). Slovnične vsebine pri jezikovnem pouku slovenščine pred prenovo učnih načrtov. *Jezik in slovstvo*, 69(3). 9–28. Dostopno na <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ai1tm8y>

Černivec, M. (2018). Uresničevanje dopolnjenega komunikacijskega modela pri obravnavi slovničnih tem v gimnaziji. *Jezikovni zapiski*, 24(2), 69–79.

Gomboc, M. (2024). *Slovenščina: po korakih do odličnega znanja* (3. ponatis). Mladinska knjiga.

Šekli, M., Rezoničnik, L. (Ur.) (2020). *Jezikovni pouk slovenščine po šolski vertikali*. Slovenski slavistični kongres Gradec/Graz in Maribor. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. Dostopno na: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/9zlmv2x>

Vogel, J. (2016). *Predavanja pri predmetu Didaktika slovenskega jezika*. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.

Vogel, J. (2015). Modeli jezikovnega pouka pri predmetu slovenščina od leta 1990 do danes. *Jezik in slovstvo*, 60(3–4), 173–183.

BESEDOSLOVJE

O besedoslovju slovenskega jezika: slovarji v šoli. V Šekli, M., Rezoničnik, L. (2020) (Ur.) *Slovenski jezik in književnost v srednjeevropskem prostoru*. Zbornik Slavističnega društva Slovenije 30, Slovenski slavistični kongres, Gradec/Graz in Maribor. 235–304. Dostopno na <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/9zlmv2x>

BESEDOTVORJE

Besedotvorje slovenskega jezika v vsakdanu, izobraževanju in raziskovanju. V Šekli, M., Rezoničnik, L. (2020) (Ur.) *Slovenski jezik in književnost v srednjeevropskem prostoru*. Zbornik Slavističnega društva Slovenije 30, Slovenski slavistični kongres, Gradec/Graz in Maribor. 153–234. Dostopno na <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/9zlmv2x>

SKLADNJA

Smolej, M. (Ur.) (2022). Obravnava skladnje pri pouku slovenščine. V *Skladanje: Izbrana poglavja iz skladnje slovenskega jezika*. Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. 145–156.

PRAVOPIS IN PRAVOREČJE

PRAVOPIS

Černivec M. (2024). Pravopisne vsebine in razvijanje pravopisne zmožnosti pri pouku slovenščine v gimnaziji. *Jezik in slovstvo*, 69(3). 29–44. Dostopno na <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ai1tm8y>

PRAVOREČJE

Kerndl, M., Mršnik, S., Novak, N., Fekonja, R., Hedžet Krkač, M., Kerin, M., Rosc Leskovec, D., Sivec, M., Zore, N., Milekšič, V., Čuk, A., Stanonik, M., Gaber, B., Bačnik, A., Cotic Pajntar, J., Fekonja Peklaj, U., Vilar, P., Kavčič, A., Godec Soršak, L., Haramija, D., Krajnc Ivič, M., Svetlik, K., Slapar, S., Prudič, T., Leban, K., Papež, N., & Ceket Odar, M. (2022). *Bralna pismenost: Opredelitev in gradniki*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

SLOVENŠČINA V DIGITALNI DOBI

OBLIKOVANJE IN RAZVIJANJE ZAVESTI O SLOVENŠČINI V DIGITALNI DOBI

Pečjak, S. (2022). Psihološka perspektiva učinkov digitalizacije na procese branja in učenja pri ljudeh. V A. Žbogar (Ur.), *58. seminar slovenskega jezika, literature in kulture: branje v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi* (str. 61–68). Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko.

Vuorikari, R., Kluzer, S., & Punie, Y. (2023). *DigComp 2.2: Okvir digitalnih kompetenc za državljane. Z novimi primeri rabe znanja, spretnosti in stališč*. Zavod RS za šolstvo.

MOTIVACIJSKO BRANJE

MOTIVACIJSKO BRANJE NEUMETNOSTNIH BESEDIL

Kerndl, M., Mršnik, S., Novak, N., Fekonja, R., Hedžet Krkač, M., Kerin, M., Rosc Leskovec, D., Sivec, M., Zore, N., Milekšič, V., Čuk, A., Stanonik, M., Gaber, B., Bačnik, A., Cotič Pajntar, J., Fekonja Peklaj, U., Vilar, P., Kavčič, A., Godec Soršak, L., Haramija, D., Krajnc Ivič, M., Svetlik, K., Slapar, S., Prudič, T., Leban, K., Papež, N., & Ceket Odar, M. (2022). *Bralna pismenost: Opredelitev in gradniki*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

KNJIŽEVNOST KOT BESEDNA UMETNOST V PROSTORU IN ČASU

Kerndl, M. (2021). *Sodoben pouk (književnosti) in razlike med učenci*. BoMa.

Kmecl, M. (1996). *Mala literarna teorija*. Mihelč in Nešović.

Kordigel Aberšek, M. (2008). *Didaktika mladinske književnosti*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Kos, J. (1996). *Očrt literarne teorije*. DZS.

Krakar Vogel, B. (2020). *Didaktika književnosti pri pouku slovenščine*. Rokus Klett.

Pezdirč Bartol, M. (2010). *Najdeni pomeni: empirične raziskave recepcije literarnega dela*. Zveza društev Slavistično društvo Slovenije.

Saksida, I. (2008). *Poti in razpotja didaktike književnosti*. Izolit.

Žbogar, A. (2007). *Za dejaven pouk književnosti*. Slavistično društvo Slovenije.

STARE NEEVROPSKE KNJIŽEVNOSTI IN ANTIKA

Schmidt, J. (1995). *Slovar grške in rimske mitologije*. Založba Mladinska knjiga.

Whitmarsh, T. (2013). *Starogrška literatura*. Založba Modrijan.

Žbogar, A. (2018). Intra- in interkulturalna tujost antične književnosti v gimnaziji. *Didactica slovenica*, 33(3-4), 81–93.

SLOVENSKA SLOVSTVENA FOLKLORA

UMETNOST GOVORJENEGA IN PÉTEGA JEZIKA

Babič, S., & Žbogar, A. (Eds.). (2019). Tematska številka Jezika in slovstva: Slovensko ljudsko slovstvo in antična književnost. *Jezik in slovstvo*, 64(2).

Golež Kaučič, M. (2023). *Ljudsko in umetno – dva obraza ustvarjalnosti*. Založba ZRC.

Ivančič Kutin, B., & Kropej Telban, M. (2021). Lokalne pripovedi z Bistriškega Pohorja med kulturno dediščino in literarizacijo. *Traditiones*, 50(1), 173–194.

Koritnik, B. (2008). *Kako omogočiti mladim stik s slovstveno folkloro v urbanem okolju*. Dostopno na <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nk9dduw>

Kumer, Z. (Ed.). (1970–1981). *Slovenske ljudske pesmi I–II. Slovenske ljudske pesmi III–V*. Ljubljana: Slovenska matica, Založba ZRC SAZU.

Stanonik, M. (2004). *Slovstvena folkloristika. Med jezikoslovjem in literarno vedo*. Ljubljana: ZRC.

Štrekelj, K. (1895–1923). *Slovenske narodne pesmi, I–IV*. Ljubljana: Slovenska matica.

ODZIVI

Ivančič Kutin, B. (2019). Tematske poti in drugi izkustveni didaktični pristopi pri obravnavi folklornih besedil v osnovni šoli. *Jezik in slovstvo*, 64(2), 95–108.

Ivančič Kutin, B., & Kropej Telban, M. (2021). Lokalne pripovedi z Bistriškega Pohorja med kulturno dediščino in literarizacijo. *Traditiones*, 50(1), 173–194.

Ivančič Kutin, B. (2022). *Bovške pripovedi na licu mesta. Vodnik in priročnik za spoznavanje lokalnega pripovednega izročila*. Bovec: Buška izba, Kulturno društvo Golobar.

ODZIVI NA KNJIŽEVNA BESEDILA

KRITIČNO BRANJE

Kerndl, M., Mršnik, S., Novak, N., Fekonja, R., Hedžet Krkač, M., Kerin, M., Rosc Leskovec, D., Sivec, M., Zore, N., Milekšič, V., Čuk, A., Stanonik, M., Gaber, B., Bačnik, A., Cotič Pajntar, J., Fekonja Peklaj, U., Vilar, P., Kavčič, A., Godec Soršak, L., Haramija, D., Krajnc Ivič, M., Svetlik, K., Slapar, S., Prudič, T., Leban, K., Papež, N., & Ceket Odar, M. (2022). *Bralna pismenost: Opredelitev in gradniki*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Žbogar, A. (2021). (Meta)kognitivno-kritično šolsko branje književnosti. *Pedagoška Obzorja*, 36(3-4), 69–80.

(PO)USTVARJANJE

Blatnik, A. (Ur.) (1996). *Šola kreativnega pisanja* (3. izd.). Cankarjeva založba.

Blažič, M. (2003). *Kreativno pisanje: Vaje za razvijanje sposobnosti kreativnega pisanja*. GV Izobraževanje.

Krakar Vogel, B., M. M. Blažič (2013). *Sistemska didaktika književnosti v teoriji in praksi*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

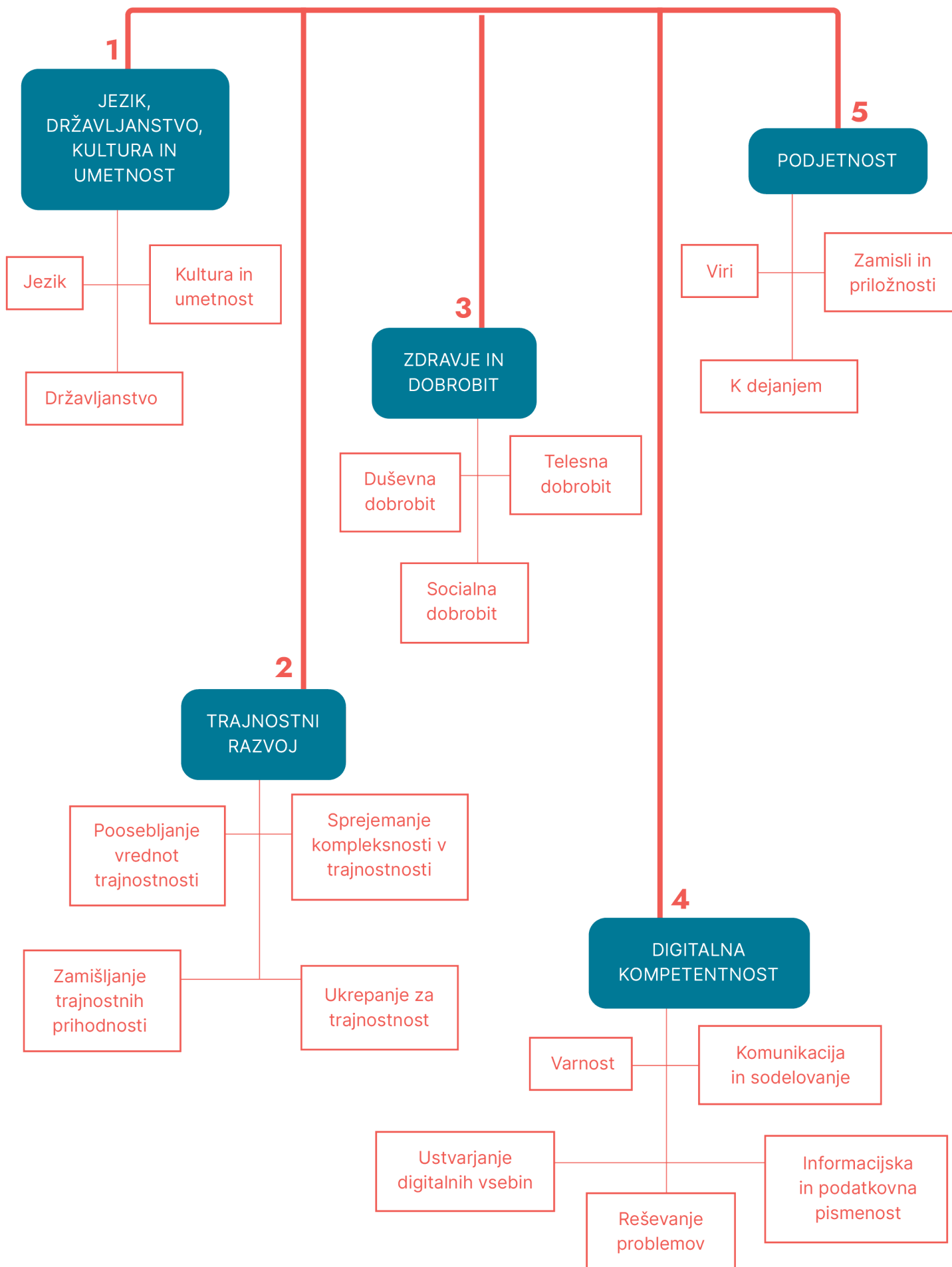
Podbevšek, K. (2006). *Govorna interpretacija literarnih besedil v pedagoški in umetniški praksi*. Slavistično društvo Slovenije.

PRILOGE

KLJUČNI CILJI PO PODROČJIH SKUPNIH CILJEV

1 /// JEZIK, DRŽAVLJANSTVO, KULTURA IN UMETNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

1.1 JEZIK

1.1.1 Strokovna besedila	1.1.1.1 Pri posameznih predmetih razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
1.1.2 Strokovni jezik	1.1.2.1 Se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije; torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav. 1.1.2.2 Se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno ter pisno raven svojega strokovnega jezika.
1.1.3 Univerzalni opis jezika kot sistema	(pri vseh predmetih:) 1.1.3.1 Se zaveda podobnosti ter razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. (pri vseh jezikovnih predmetih:) 1.1.3.2 Se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika, in obratno: zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi.
1.1.4 Razumevanje pomena branja	1.1.4.1 Pri vseh predmetih redno bere, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti.
1.1.5 Jezik in nenasilna komunikacija	1.1.5.1 Razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.

1.2 DRŽAVLJANSTVO

1.2.1 Poznavanje in privzemanje človekovih pravic ter dolžnosti kot temeljnih vrednot in osnov državljanske etike	1.2.1.1 Pozna, razume in sprejema človekove pravice kot skupni evropski in ustavno določeni okvir skupnih vrednot ter etike. 1.2.1.2 Razume, da so človekove pravice univerzalne in nepogojene, da uveljavljajo vrednote svobode in enakosti. 1.2.1.3 Razume in sprejema, da je obstoj pravic pogojen s spoštovanjem individualne dolžnosti do enake pravice drugega. 1.2.1.4 Razume in sprejema, da je dolžnost do enake pravice drugega dolžnost zaradi dolžnosti (ne le pravica zaradi individualnega interesa). 1.2.1.5 Razume in sprejema človekove pravice in dolžnosti kot osnovno, vsem državljanom skupno etiko (moralo), ki uveljavlja vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, resnice, zakona, lastnine, nediskriminacije in strpnosti.
1.2.2 Etična refleksija	1.2.2.1 Spozna, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov. 1.2.2.2 Razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnost, da o njih razmišlja skupaj z drugimi.
1.2.3 Sodelovanje z drugimi v skupnosti in za skupnost	1.2.3.1 Z namenom uresničevanja skupnega dobrega sodeluje z drugimi ter podaja in uresničuje predloge, ki kakovostno spreminjajo skupnosti. 1.2.3.2 Prek lastnega delovanja ozavešča pomen skrbi za demokratično skupnost ter krepi zavedanje o pomenu pripadnosti skupnosti za lastnodobrobit in dobrobit drugih.
1.2.4 Aktivno državljanstvo in politična angažiranost	1.2.4.1 Ob zavedanju pozitivnega pomena politike kot skupnega reševanja izzivov in skrbi za dobrobit vseh, pa tudi iskanja kompromisov in preseganja konfliktov, pozna raznolike oblike demokratičnega političnega angažiranja in se vključuje v politične procese, ki vplivajo na življenja ljudi.
1.2.5 Znanje za kritično mišljenje, za aktivno državljansko držo	1.2.5.1 Uporabi znanja vsakega predmetnega področja za kritično in aktivno državljansko držo.

1.3 KULTURA IN UMETNOST

1.3.1 Sprejemanje, doživljanje in vrednotenje kulture in umetnosti	1.3.1.1 Intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega. itd.).
1.3.2 Raziskovanje in spoznavanje kulture ter umetnosti	1.3.2.1 Raziskuje in spozna kulturo, umetnost, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu.
1.3.3 Izražanje v umetnosti in z umetnostjo	1.3.3.1 Je radoveden in raziskuje materiale in umetniške jezike, se z njimi izraža, razvija domišljijo ter pogloblja in širi znanje tudi na neumetniških področjih.
1.3.4 Uživanje v ustvarjalnem procesu ter dosežkih kulture in umetnosti	1.3.4.1 Uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih. 1.3.4.2 V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.
1.3.5 Živi kulturo in umetnost	1.3.5.1 Živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in njenemu povezovanju s kulturnim in z družbenim okoljem.

2 /// TRAJNOSTNI RAZVOJ

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI

2.1.1 Vrednotenje trajnostnosti	2.1.1.1 Kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo glede na svoje trenutne zmožnosti ter družben položaj.
2.1.2 Podpiranje pravičnosti	2.1.2.1 Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja.
2.1.3 Promoviranje narave	2.1.3.1 Odgovoren odnos do naravnih sistemov gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi ter družbenimi sistemi.

2.2 SPREJEMANJE KOMPLEKSNOSTI V TRAJNOSTNOSTI

2.2.1 Sistemsko mišljenje	2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. 2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.2.2 Kritično mišljenje	2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogoje z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.
2.2.3 Formuliranje problema	2.2.3.1 Pri opredelitvi problema upošteva značilnosti problema – (ne)jasnost, (ne)opredeljenost, (ne)določljivost problema – in lastnosti reševanja – (ne)definirane, (ne)sistemske rešitve – ter vpletenost deležnikov.

2.3 ZAMIŠLJANJE TRAJNOSTNIH PRIHODNOSTI

2.3.1 Pismenost za prihodnost	2.3.1.1 Na podlagi znanja, znanstvenih dognanj in vrednot trajnostnosti razume ter vrednoti možne, verjetne in želene trajnostne prihodnosti (scenarije). 2.3.1.2 Presoja dejanja, ki so potrebna za doseganje želene trajnostne prihodnosti.
2.3.2 Prilagodljivost	2.3.2.1 V prizadevanju za trajnostno prihodnost tvega in se kljub negotovostim prilagaja ter sprejema trajnostne odločitve za svoja dejanja.
2.3.3 Raziskovalno mišljenje	2.3.3.1 Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov/-atik trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.

2.4 UKREPANJE ZA TRAJNOSTNOST

2.4.1 Politična angažiranost	2.4.1.1 Ob upoštevanju demokratičnih načel kritično vrednoti politike z vidika trajnostnosti ter sodeluje pri oblikovanju trajnostnih politik in prakse na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.4.2 Kolektivno ukrepanje	2.4.2.1 Pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.
2.4.3 Individualna iniciativa	2.4.3.1 Se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni ter politični ravni.

3.1 DUŠEVNA DOBROBIT

3.1.1 Samozavedanje	3.1.1.1 Zaznava in prepoznavna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) ter lastno vedenje. 3.1.1.2 Skozi izkušnje razume povezanost različnih vidikov lastnega doživljanja (telesni občutki, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) v specifičnih situacijah (npr. ob doživljanju uspeha in neuspeha v učnih in socialnih situacijah).
3.1.2 Samouravnavanje	3.1.2.1 Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah). 3.1.2.2 Razvija samozaupanje in samospoštovanje. 3.1.2.3 Se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo. 3.1.2.4 Učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.
3.1.3 Postavljanje ciljev	3.1.3.1 Prepoznavna lastne interese, lastnosti, močna in šibka področja ter v skladu z njimi načrtuje kratkoročne in dolgoročne cilje (vezane na duševno, telesno, socialno in učno področje). 3.1.3.2 Spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev. 3.1.3.3 Razvija zavzetost in vztrajnost ter krepi zmožnosti odložitve nagrade.
3.1.4 Prožen način razmišljanja	3.1.4.1 Razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost. 3.1.4.2 Učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost.
3.1.5 Odgovornost in avtonomija	3.1.5.1 Krepi odgovornost, avtonomijo in skrbi za osebno integriteto.

3.2 TELESNA DOBROBIT

3.2.1 Gibanje in sedenje	3.2.1.1 Razume pomen vsakodnevnega gibanja za zdravje in dobro počutje. 3.2.1.2 Razvija pozitiven odnos do gibanja. 3.2.1.3 Vključuje se v različne gibalne dejavnosti, tudi tiste, ki razbremenijo naporen vsakdan. 3.2.1.4 Razume škodljivosti dolgotrajnega sedenja, razvija navade za prekinitev in zmanjšanje sedenja.
3.2.2 Prehrana in prehranjevanje	3.2.2.1 Razume pomen uravnotežene prehrane. 3.2.2.2 Razvija navade zdravega prehranjevanja. 3.2.2.3 Oblikuje pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja.
3.2.3 Sprostitev in počitek	3.2.3.1 Razume pomen počitka in sprostitve po miselnem ali telesnem naporu. 3.2.3.2 Spozna različne tehnike sproščanja in uporablja tiste, ki mu najbolj koristijo. 3.2.3.3 Razume pomen dobrih spalnih navad za učinkovito telesno in miselno delovanje ter ravnanje.
3.2.4 Varnost	3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja. 3.2.4.2 Ravna varno in odgovorno, pri čemer skrbi za ohranjanje zdravja sebe in drugih.
3.2.5 Preventiva pred različnimi oblikami zasvojenosti	3.2.5.1 Usvaja znanje o oblikah in stopnjah zasvojenosti ter o strategijah, kako se jim izogniti oz. jih preprečiti z zdravim življenjskim slogom.

3.3 SOCIALNA DOBROBIT

3.3.1 Socialno zavedanje in zavedanje raznolikosti	3.3.1.1 Ozavešča lastno doživljanje in vedenje v odnosih z drugimi. 3.3.1.2 Zaveda se in prepoznavna raznolikosti v ožjem (oddelek, vrstniki, družina) in širšem okolju (šola, lokalna skupnost, družba).
3.3.2 Komunikacijske spretnosti	3.3.2.1 Razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije, izražanja interesa in skrbi za druge.
3.3.3 Sodelovanje in reševanje konfliktov	3.3.3.1 Konstruktivno sodeluje v različnih vrstah odnosov na različnih področjih. 3.3.3.2 Krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti.
3.3.4 Empatija	3.3.4.1 Krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. 3.3.4.2 Prepoznavna meje med doživljanjem sebe in drugega. 3.3.4.3 Uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati.
3.3.5 Prosocialno vedenje	3.3.5.1 Krepi prepoznavanje in zavedanje potrebe po nudenju pomoči drugim. 3.3.5.2 Prepoznavna lastne potrebe po pomoči in strategije iskanja pomoči. 3.3.5.3 Krepi družbeno odgovornost.

4 /// DIGITALNA KOMPETENTNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMACIJSKA IN PODATKOVNA PISMENOST

4.1.1 Brskanje, iskanje in filtriranje podatkov, informacij ter digitalnih vsebin	4.1.1.1 Izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.
4.1.2 Vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.2.1 Analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.
4.1.3 Upravljanje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.3.1 Podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta (trdi disk, oblak, USB itd.) tako, da jih zna kasneje tudi najti.

4.2 KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE

4.2.1 Interakcija z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.1.1 Sporazumeva se z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.
4.2.2 Deljenje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.2.1 Deli podatke, informacije in digitalne vsebine z drugimi z uporabo ustreznih digitalnih tehnologij. Deluje v vlogi posrednika in je seznanjen s praksami navajanja virov ter avtorstva.
4.2.3 Državljsko udejstvovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.3.1 Išče in uporablja portale za udejstvovanje v družbi. Poišče skupine, ki zastopajo njegove interese, s pomočjo katerih lahko aktivno daje predloge za spremembe.
4.2.4 Sodelovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.4.1 Z digitalnimi orodji soustvarja skupno vsebino in se zavzema za krepitev sodelovanja med člani.
4.2.5 Spletni bonton	4.2.5.1 Pri uporabi digitalnih tehnologij in omrežij prilagaja svoje vedenje pričakovanjem ter pravilom, ki veljajo v določeni skupini.
4.2.6 Upravljanje digitalne identitete	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, skrbi za varovanje lastnega ugleda ter za ravnanje s podatki, ki nastanejo z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.

4.3 USTVARJANJE DIGITALNIH VSEBIN

4.3.1 Razvoj digitalnih vsebin	4.3.1.1 Ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih.
4.3.2 Umeščanje in poustvarjanje digitalnih vsebin	4.3.2.1 Digitalne vsebine obogati z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, vizualnih efektov idr.
4.3.3 Avtorske pravice in licence	4.3.3.1 Pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira.
4.3.4 Programiranje	4.3.4.1 Zna ustvariti algoritem za rešitev enostavnega problema. Zna odpraviti preproste napake v programu.

4.4 VARNOST

4.4.1 Varovanje naprav	4.4.1.1 Deluje samozaščitno; svoje naprave zaščiti z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, jih ne pušča brez nadzora v javnih prostorih idr.
4.4.2 Varovanje osebnih podatkov in zasebnosti	4.4.2.1 Varuje osebne podatke in podatke drugih ter prepoznava zaupanja vredne ponudnike digitalnih storitev.
4.4.3 Varovanje zdravja in dobrobiti	4.4.3.1 Digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.
4.4.4 Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.

4.5 REŠEVANJE PROBLEMOV

4.5.1 Reševanje tehničnih težav	4.5.1.1 Prepozna tehnične težave pri delu z napravami ali digitalnimi okolji ter jih rešuje.
4.5.2 Prepoznavanje potreb in opredelitev tehnoloških odzivov	4.5.2.1 Prepoznava in ocenjuje potrebe, izbira ter uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
4.5.3 Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1 S pomočjo digitalne tehnologije ustvarja rešitve in novosti v postopkih ter izdelkih.
4.5.4 Prepoznavanje vrzeli v digitalnih kompetencah	4.5.4.1 Prepozna vrzeli v svojih digitalnih kompetencah, jih po potrebi izboljšuje in dopolnjuje ter pri tem podpira tudi druge.

5.1 ZAMISLI IN PRILOŽNOSTI

5.1.1 Odkrivanje priložnosti	5.1.1.1 Prepoznavava avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednost zase in za druge.
5.1.2 Ustvarjalnost in inovativnost	5.1.2.1 Pri reševanju izzivov na ustvarjalen način uporablja znanje in izkušnje za ustvarjanju boljših rešitev. 5.1.2.2 Pripravi nabor možnih rešitev izziva, pri čemer stremi k oblikovanju vrednosti za druge.
5.1.3 Vizija	5.1.3.1 Oblikuje vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti, kakšen želi postati in kakšno skupnost želi sooblikovati.
5.1.4 Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Vrednoti rešitve ob upoštevanju kriterijev po načelu ustvarjanja dobrobiti za druge in izbere ustrezno rešitev.
5.1.5 Etično in trajnostno razmišljanje	5.1.5.1 Prepozna in ovrednoti vpliv svojih odločitev ter ravnanj na skupnost in okolje.

5.2 VIRI

5.2.1 Samozavedanje in samoučinkovitost	5.2.1.1 Prepozna svoje želje, močna in šibka področja ter zaupa, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije.
5.2.2 Motiviranost in vztrajnost	5.2.2.1 Je pozitivno naravnani, samozavesten in osredotočen na proces reševanja izziva. 5.2.2.2 Vztraja pri opravljanju kompleksnejših nalog.
5.2.3 Vključevanje virov	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva (materialna, nematerialna in digitalna), potrebne za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja, pri čemer upošteva učinkovito izrabo lastnega časa in finančnih sredstev.
5.2.4 Vključevanje človeških virov	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog. 5.2.4.2 Poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjak itd.) ali strokovne skupnosti. 5.2.4.3 Razvije spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov.
5.2.5 Finančna pismenost	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive (viri finančnih sredstev, skrb za denar, poslovanje npr. z banko, zavarovalnico ter drugimi finančnimi institucijami, ocena potrebnih sredstev, tveganj in odločitev o zadolževanju ter naložbi, varčevanju). 5.2.5.2 Sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost). 5.2.5.3 Pridobiva ustrezno znanje na področju finančne pismenosti za kakovostno vsakdanje in poklicno življenje.

5.3 K DEJANJEM

5.3.1 Prevzemanje pobude	5.3.1.1 Spodbuja in sodeluje pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.
5.3.2 Načrtovanje in upravljanje	5.3.2.1 V procesu reševanja problemov si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje, opredeli prednostne naloge in pripravi načrt. 5.3.2.2 Prilagaja se nepredvidnim spremembam.
5.3.3 Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	5.3.3.1 Na nepredvidene situacije se odziva s pozitivno naravnanoostjo in ciljem, da jih uspešno razreši. 5.3.3.2 Pri odločitvah primerja in analizira različne informacije, da zmanjša negotovost, dvoumnost in tveganja.
5.3.4 Sodelovanje	5.3.4.1 Sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami. 5.3.4.2 Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise.
5.3.5 Izkusveno učenje	5.3.5.1 Z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev. 5.3.5.2 Presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje. 5.3.5.3 Prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah. 5.3.5.4 Povratne informacije uporabi za nadaljnji razvoj podjetnostne kompetence.